

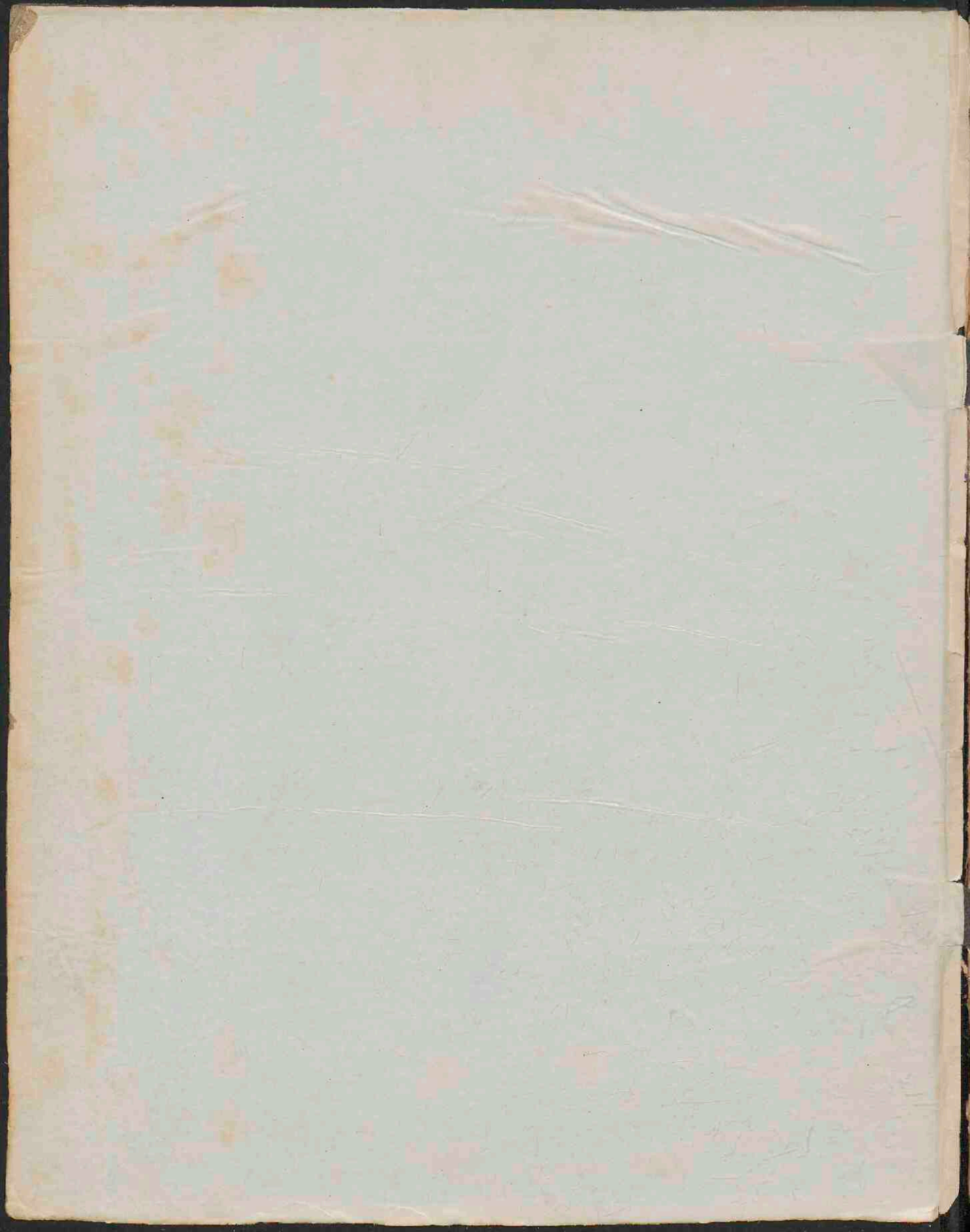
Vertoogh van Nieu-Neder-land, wegens de gheleghentheydt, vruchtbaerheydt en soberen staet desselfs

<https://hdl.handle.net/1874/226562>

The image shows the front cover of an antique book. The cover is decorated with a dense, repeating pattern of marbled paper. The pattern consists of small, overlapping, crescent-shaped motifs in shades of blue, yellow, and red, set against a dark red background. The overall effect is a rich, textured, and colorful design. In the center of the cover, there is a small, rectangular, cream-colored paper label with a decorative, scalloped border. The label contains handwritten text in dark ink. The text is arranged in two lines: the top line reads 'M^o 3109' and the bottom line reads '1650'. The label is slightly offset to the right and is pasted onto the marbled surface.

M^o 3109

1650

W^{te} ge
24
VERTOOGH

VAN

Nieu-Neder-Land,

Weghens de Gheleghentheydt,
Vruchtbaerheydt, en Sobe-
ren Staet deffelfs.

IN 'S GRAVEN-HAGE;

Ghedrukt by *Michiel Stael*, Bouck-verkooper woonende
op 't *Ruysen-Hof*, tegen-over de *Gevange-Poort*, 1650.

V E R T O O G H

V A N

Nieu-Neder-Land

Wegens de Ghegheentheyde
Vreemde Ghegheentheyde en Soep-
ten Staat d'elck

in 't Gevean-Hage

Wanckelmeester van 't Gevean-Hage, heeft verkopen wonden
en Lijven-Heften over de Gevean-Hage, 1710.

**Vertoogh van Nieu-Nederlandt / weghens de
ghelegentheyt / vruchtbaerheyt / ende Soberen Staet
desselfs.**

Onder alle yberighe Volcken ter Weerelt om
uyt-heimfche Landen / Daer wateren ende handel-
ghen op te soecken / sullen de geenen die den naem vande
Neder-landers hoeren heel licht haer plaets / onder de
vooznaemste moghen houden / Ghelyck dit gewoetsaem
behent is aen alle de geene die den dzenpael der geschiede-
nissen eenichsints begroet hebben. Alsoo sal het oock dooz
ons aenstaende verhael bebesticht worden / want anno

Christi 1609. Is ter koste vande Gheoecropeerde Oost-Indische Com-
pagnie (elders nochtans haer Wit ende voornemen stretchende) dooz het
Schip de halve Maene / daer Schipper en Coopman op was / Hendrick
Hutson / eerstmael ontdeckt ende ghebonden het gheweste daer wy nu woorn-
nemens sijn van te spreken / naderhant vande onse Nieuw-Neder-landt
ghenaemt / en dat wel te rechte / want het is dooz Neer-landers ende op
haere koste eerstmael ghebonden / ende beseten / soo dat oock noch ten hup-
dighen dagen / de inwoozlinghen van het Landt / die soo oudt sijn dat syder
ghehengenis van hebben / ghetuyghen dat als de Duytsche Schepen hier
eerstmael quamen / ende yplieden de selve beschouden / gants niet wisten
wat daer af te maerken / ende datse niet konden begrypen of het uyt den We-
mel van daen quam / dan of het Duyvels waren / sommige soek onder
haer in het eerste aenkommen / meende dat het eenen Dirsch of dierghelijcken
Zee-Monster was / so dat daer van een yzeemt geroep / dooz het heele Landt
blooch ; Wy hebben de wilden oock selfs dickwoils hooren segghen / dat sy
van geen andere Werelt of menschen wisten / vooz het aenkommen vande
Neer-landers alhier. Om dese reden dan / ende om de gelyckheyt / van het
klemaets ghelegentheyt en vruchtbaerheyt / is dese plaets te recht Nieu-
Nederlandt genaemt / het is ghelegghen op de Noort-Custe van America / op
de hoochte van 38. 39. 40. 41. 42. graden of daer ontrent langs de Cust / sijn
bepalinge heeft het aende Noort-Oost-Zyde / van Nieu-Engelandt aende
Zuyt-West-Zyde van Virginia / de Cust streckt meest Zuyt-West en
Noort-oost / ende wert bebochticht vanden Ocean / by Noorden streck
de Rivier van Canada / een groot ent achter heen / de Noort-West-zyde /
is ten deele noch onbekent.

Het Landt in sich selven is vrucht-baer / ende soude door menichte van menschen altermael wel konnen ghebruyckt worden / als het bescheydentlyck naer de ghelegentheeden verdeelt was / de lucht is hier aenghenaem / ende gematichder als in Neder-landt / de Winden sijn veranderlyck ende waeren upt alle hoecken / doch meest Zuyd- west en Noort- west / de eerste van dese geeft de Somer / ende laeste de Winter / ende waert somtijts seer bitter / doch is nochtans het behout van het Landt / ten aensien de ghesontheit der Menschen / want door dien hy seer krachtich en sunder is / drijft hy alle dampen en overtollige vochticheden seer verre te Landt- waert upt / of verteertse. De Cust is doozgaens sunder en sandich / het Doozlandt dubbelt of in Eplanden ghebroocken / Beoosten de Noort Kiebler streckt het langhe Epland / ende is ontrent de weertich mylen langh / maecht een schoone wyde Kiebler / die aen beyde enden inden Oceaen valt / geeft een gheheel bequamen dooz- tocht binnen by de Wallen / sonder veel gebaer des Zees / wegen de groote menichte van goede Baepen / en ander ghelegentheden om te Anckeren / soo datmen oock des Winters bequamelijck om de Oost en West daer door kan verreyfen / by Zuyden eermen de Zuyd- Kiebler ghenaecht sijn verscheyden gaten in het dooz-landt / doch vallen meest wyl / en sandich / niet te min naer goede onderbindinge soudense konnen ghebruyckt worden / baer binnen weder sijn groote wateren en valepen / doch de wateren sijn merendeels ondiep / op de Zee- kant is het Landt doozgaens sandich / of singelachtich / niet gheheel hooch / nochtans tamelijck vruchtbaer / soo dat het merendeel met schoone Boomen overtassen is / het Landt in 't ghemeeen is ter veel plaetsen Bultachtich / met renige hooge Bergen / oock veel schoone Blachten en Mapes- Landen / mitsgaders ruyme Valepen / die sommige sout / ander weder vars sijn / alle seer bequame Hop-landen / het Landt is doozgaens overtassen met alle soorten van Boomen / doch staen sonder ordre als in andere wildernissen / uytgesondert de Mapes- Landen / Blachten en Valepen / die geen ofte weynich Boomen hebben / en niet weynighe moepten goet Bou-landt van te maechen is.

De Jaer- getyden sijn hier als in Neder-landt / doch de soomer is warmer / ende begint subtylijcker / den Winter is hout / en vooz te Landt- waert inne of naer het Noordlijckste ghedeelte / kouder als in Neder-landt / is oock machtich veel Sneeu onderwozpen / die oock veel tijts doch veel te Landt- waerd- inne / wel 3. 4. a 5. Maenden blijft legghen ; doch ontrent de Zee- kant wert de selve vanden Zuydelijcken Wint metter haest verteert : vooz Donder / Blixem / Regen / Slach- regen / Hagel / Sneeu / Rijp / Dau / Dorst en diergelycke sijn hier ghelijck in Neder-landt / uytghesondere dat het des Somers wat tot schielijcker travaten ghenegen is.

Het Landt is bequame ende ghenegen om alle soo wel Winter als Soomer vruchten te drazghen / en dat niet minder moepten en teulling / als in Neder-landt : uyt sich selven brenghet het vooz meenigerley soorten van hout / bequame tot houwinge van Hysen / en Scheepen ; het so groot of kleyn / het hout datter is bestaet in Epcken / verscheyde soorten / te weeten Barcoenen / Wit- glad- bast / Wit- ruyge- bast / Schimmel- bast / Swart- bast / ende noch een ander soorte diemen om haer sachticheit Butter- Cecken noemt /

noemt / doch is de slerchste van alle / ende niet veel bysonders : de reste alle ghehant haest wert / ghelijck in Nederlant soude soo goet sijn als eenighe blaemisch of Brabantisch Tecken / Noten verscheyden slach / als Oly-nooten groot en kleyn / Wael-Nooten / oock groot en kleyn / dit hout is hier oberbloedich / ende wert veel ghebruyckt tot Brant-hout / daer het oock seer goet toe is / Kastanen als in Nederlant / doch wassen inde Bossen sonder ordre / drie-derley Boucken : als Water-Boucken / gemeen Boucken / hagen-Boucken / Byle-steelen / tweederley soorten Kanoehout / Eschen / Bercken / Groenen / Duzen / Imberen / ofte wilt Cederen / Linde / Elsen / Willighen / Doornen / Olier / met noch veel verscheyde andere soorten / tot veel dinghen bequaem / doch de naemen daer van sijn ons niet bekent / wilense geerne de Timmerluyden overgeben naerder te ondersoeken.

De vruchten die het Landt wyt sijn selven voort-brengh / bestaen voornamentlyck in Abers / sommige oock heel soet / Nooten verscheyde soorten / Castanen / Boucken doch niet veel / Moerbessen / Puyminen / Misselen wilde Karfen / en swarte Nelbessen / Kruyf-bessen / meernichte van Hasenooten / Appelties / machtige veel Wert-bessen / het heele Landt door / met noch veel andere vruchten / en wortelen / daer de wilden ghebruyckt van maecten / daer sijn oock veel Brakebessen of Blau-bessen / nutgaders Wert-aeckers en Wertestocken onder de Wert / meest het heele Landt is beset met Wijngaerd / soo wel in het wilde Bos / als op de Mares-Landen / en blackten / doch Principael ontrent en op de kanten vande Beecken / Killen / en Kheieren (die met meernichten al omme door het Landt seer bequaem en aenghenaem heen stroomen en blieten / als offe daer gesaeyt waeren) de druyben sijn seer verscheyden / eenige Wit / eenige Blaem / eenige oock seer bleyfich / ende niet bequaem / als om Stoffen van te maecten / sommige weder sappich / eenige sijn seer groot / andere weder kleyn / haer Nat is aenghenaem / en sommige Wit als Fransche of Kijnsche Wijn / andere weder seer hoogh root als Dien-tint / sommige oock blecker / de stocken loopen veel op de Boomen / en werden van haer Los beschadubt / soo dat de Druyben spader Ruyper en een weynich wrang sijn / doch als hier menschen hulpen verstante by ghebruycht werden / sonder twijffel daer souden dan soose schoone Wynen Wassen / als in eenige andere Landen / daer Wynen vallen / hoog de reste alle vruchten die in Heerlandt willen Wassen / willen oock seer wel in Nieu-Nederlant Wassen / sonder datmense soo veel eier behoeft aen te doen / als mense in Heerlandt aen doen moet / alle Chuyt vruchten slaen daer oock seer wel / doch sijn droger / soeter / ende aenghenamer als in Heer-Landt / tot een proef hier van kinnen bequaemelyck stellen de Deloenen / Citroenen / of Water-Linden / die in Nieu-Nederlant soo slerchjes in het Veldt heen Wassen als mender de ruychte of het onkruydt maer van daen hout / daerse in Heerlandt vande Lief-hebbers / of die der gelwin mede soecken / inde Cuypen seer nau moet opghesest werden / en noch sijnse by lange soo holkommen / noch smaechelijck niet als in Nieu-Nederlant / in 't gemeen alle soorten van Depoenen of dierghelijcke Wassen der veel droger / soeter / smaechelijcker / en aenghenamer / het welcke de gematichheit ende aenghenaemheit van het ghelweste alsoo te woeye brengh. Het Camme-Dee / aert

alhier van ghesalte en anderzints als ontrent in Nederlandt / doch de Engelsche Koe-Beesten en Varchens hebben de beste tier/en willen best voort/ jae schynen meer natuuzel tot dit Landt te wesen / als de Hollandtsche / sy behoeven oock minder moeyte / kosten en dienstbaerheyt/ want soo wel naer de leege Beesten als de Varchens behoefmen des Winters niet om te sien / doch soomen het by diepe Sneeu tijdt eenichzints doet / het sal maer te beter wesen / de Melck-Koeven hebben oock veel minder moeyten aen als de Hollandtsche / want den meesten tijdt of soo den noot bereytscht / als men haer maer somtijts wat Hooft geeft.

Het Wilde Bee bestaet hier voornamentlijck in Leeuwen/ doch daer zyn-der weynich / Berren die der veel sijn/ Elanden/ meenichte van Hertten/ die oock sommige heel Wit / en sommige heel Swart zyn / doch heel naer de Wilden segghen dat de Witte Hertten heel veel gheboort van andere Hertten hebben / ende datse vanden andere seer bemint/ gheacht/ ende gheert werden / ende dat het met de Swarte het tegendeel is : daer is oock noch verscheyde ander groot Bee / te Landt-waerd-inne / doch den Christenen onbekent / daer sijn oock Wolven/ doch het kleyne Bee alleen schadelijck / mitsgaders / Bebers/ Otters/ Duffers/ Cattalossen/ Dossen / Spannen / Minken/ Steen-Nasen/ Ruiskens-ratten ontrent soo groot als een Kat / Waters/ Senhozens / die oock sommige Vliegen konnen / hier sijn oock Cert-Varchens/ en noch verscheyden ander kleyn Bee / doch den Christenen meestendeel niet bekent / als wy hooren segghen.

Van ghebogelte is het Landt oock geenszints mis gheedeelt / want men vint daer goote meenichte van Roof-bogels/ als tweederley Arenden/ sommige noemmen Wit-coppen / die een Wit hooft/ Witten staert/ en Witte Slach-pennen hebben / vs andere sijn ghemeen / oock Valcken/ Habicken/ Sperwers/ Steen-huyters/ Riken-Dieven/en verscheyden andere soorten / doch sijn al Roof-bogels/ende souden wel ter Jacht kunnen gewent worden/ en gebuyet/ hoer el sommige eenichzints van satzen verschillen van diemen in Neerlandt heeft. Hier is oock noch een Vogel het hooft een Kat ghelijck hebbende / ende het lijf ghelijck een grooten uyl / uyt den witten gheberft / wy weten daer geen naem in Neerlandts toe / in Franckrijck noemmense Grand Dux , en werden seer waerdich ghehouden.

Het ander ghebogelte dat sich te Lande onthout bestaet meest in Calicut-Hoenderen / ghelijckse in Neerlandt zyn / doch wilt en des winters meest en best / oock verscheyden soorten van Patrysen / sommige kleynder als in Neerlandt / sommige grooter / oock Wulpen / Hout en Water-sneppen / Fasanten / Berck-Vanen / mitsgaders / Kranen / Keppers / Petoors/ meenichte van Duynen / den Kool-duynen meest ghelijck / doch weynich kleynder/ oock Quartels/ Merels / Apsters / Strant-lopers/ doch eenichzints verscheyden vande Nederlandtsche/ men vint daer oock verscheyde andere kleyn gebogelte / waer van oock eenige singen / doch de namen sijn ons meest onbekent/en soude oock te lang te verhalen vallen / water-bogels vint-mender oock verscheyde soorte / doch altesaem seer goet ende bequaem om te Eeten / als daer sijn Swanen ghelijck in Neerlandt ; doch wel soo groot/ dzyederley Gansen / te weten/ Grau-Gansen / die de grootste / en beste sijn

sijn / Rot - Gansen / en Witte Copte Gansen / Eenden verscheyden slach / Smienten / Dupchers / Slobbetjes / Ael-scholfers / ende noch verscheyde andere soorten / doch niet soo overbloedich als de voozgaende.

De Hebier Vis / is hier meest als in Nederlandt / en bestaet in Salm / Steuz / twaelf verthien elf / Carper / Baers / Snoeck / Fozellen / Voozn / Dickop / Supper / Sonnevis / Ael / Regen-dogen / of Drieken / doch veel overbloediger en grooter als in Nederlandt / nebens noch verscheyde ander Vis-werck dat wy niet weten te noemen.

In het Sout water vintmen Cabelau / Schelvis / Weechvis / Haring / Maechreel / Rogh / Bot / Schol / Steen-brasem / Swarte-vis / Zee-honden / Panjns / en verscheyden andere : mitsgaders / Kreeften / Krabben / Kinck-hoopzeng daer de wilde wit en swart Zee-want van maecken / ureenichte van Oesters / en Mosselen / met veel andere diergelijcke soorte van Schelp-vis / die der wel nae lijcken / waer wy geen namen toe weten / daer zijn oock Schil-Padden / soo wel te water als te Lande.

Het Feynlich ghedierde datmen daer vint / bestaet meest in Adders en Haech-dissen / doch doen geen ofte weynich quaet / Slangen zijnder oock verscheyden soorten / doch doen mede seer weynich quaet / en blieden vooz de menschen soose eenichsints honden / anders slaetmense gemeenlijck Doot / uytghesondert de Katel-slanghen (dese hebben een Katel aende staert daer sy seer luyde mede Katelen) als sy quaet zijn / of byten willen / dese Katel wort alle Jaer een Lich grooter / dat een seer boos goet is / ende niet geerne wijcht vooz een Mensch / of een ander dier / die der van ghebeeten wort loopt groot ghebaer vant leben / indien der niet seer blytich op gelet wert / doch het beste datter van is sy sijnder niet veele / ende oock wast hier te Lande uyt sich selven het rechte Serpentaria / ende wezt oock seer weerdich by de Wilden ghehouden / als sijnde daer teghens een cure sonder gebaer.

De ghenees-planten die hier in Nieu-Nederlandt tot op huyden door weynich ondersoek gebonden sijn / vooz soo veel tot onse kennisse ghekomen sijn / bestaen voornamentlijck in Capilli veneris , Scholopentria , Angelica , Polupodium , Verbasum , Album Calceus facendores , vel Marie catruplez , Hortense & Marine , Chortium turites , Calannis , Arrromaticus sassafraz coeis Virginiarum , Rarunculus , Planfago , Bursa Pastoris , Malva , Origanum Genanium althea , Cineroton , Pseuro Daphne , Viola , Ireas , Indigo , Silvestris , Sigillum Solomonis , Sanguis Draconium , Consolida , Mille foluum , veel derhande soorte van baren / verscheyde wilde Telpen / Agrimonium , wilde Wooch / Carde-benedictus , Serpentaria , Spaensche-bygghen die aende Bladders uytgroepen / Arragon , ende heel veel andere planten en Bloemmen / doch door dien wy in die dingen niet erbaren sijn / soo kunnen wy daer niet veel van segghen / niet te min thopffelen niet of Ties-hebbers / soude daer verscheyde simplicia konnen vinden / van goede ende verscheyde krachten / het welck wy daer om principalijcken gheloven / om dat de Wilde met Woztelries / Blaetjes / en andere Leuztjes seer ghebaerlijcke en periculouse Wonden / en Seeren weten te genesen.

Men siet klaerlijck dat de Indigo Silvestris hier te Lande natuerlijck groept sonder eenich hulp of offeninghen van menschen / huyten thopffel als der menschen

menschē waren / en het daer op aengelecht werde / soo soude de selve wel bequaem te maecten sijn / ofte ten minste de andere soude hier seer wel groep- en ende oock goede proffijten geben ; Wy hebben daer proef af gesien / inde Colonia Rencelaerswijck, doch het was al te laet gesaeyt / ende dat op een ont- burchbaere Key / daer weynich aerde op was.

So datse wel hups op quam / maer door de droochte heel geel werde / ver- dorpe ende versuynt werde / nochtans konnen sien / dat als het wel oberlecht werde / het wei gaen soude : het Crap-planten soude buyten twijffel oock seer wel aengaan / ten aensien vande Landeryen en andersints / beter als in Zeelandt.

Het sijn oock hier te Lande / soo by gebal als weynich ondersoek ontdeckt verscheyden mineralen / waer van oock wel eenige proeben naer de Keyne ghelegenheyt hier te Lande van ghenomen en goet ghevonden sijn / men heeft oock verscheyden maelen daer van proeben naer het Vaderlandt trach- ten te senden / als eens met Arent van Cozenhen ober Rieu-haben / en ober Engelandt / doch het Schip bleef en daer is noyt tydige van gekomen / daer naer weder hadt den Directeur Willem Kief heel veel verscheyden proeben by hem in het Schip de Princes / doch sijn oock niet hem vergaen / de Bergen en Wpnen sijn nochtans oberghebleven / ende wel weder te vinden / almen der wat moeyten en kosten om doen wilde / in Rieu-Engelandt sijn sy nu al- rede soo verre ghekommen / datse daer Iere Potten / Krammen / Cogels en dier- gelijcke gieten van het minerael datse daer hebben / ende wy vertrouwen dat het hier maer aen beginners onthrecht / want men siet hier en bevint in Rieu- Nederlandt tweederley Marcassite / als wit en geel Quicksilver / meyn Gout- mijn / Silber- mijn / Coper- mijn / Yser- mijn / Pot- loot en sine- kool / men slaet oock weynich twijffel of Ten / en Loot / soude daer oock wel te vinden wesen / maer wie sal het ondersoeken / of wie sal der gebruik van maecten / soo lan- ge alser niet meer Menschen sijn.

Men vindt alhier oock Vol- aerde by meenichte / oock Bolus en Witte / roo- de / Geele / Blaeuwe / Grauwe / en Swarte Key / die seer vast en het is / en tot veel dingen bequaem soude wesen : mitsgaders oock eerde tot steenen / en Pan- nen / hier is oock Berg-Christal / Glas gelijck in Moscoben / groate meenichte van Groen Serpentijn-steen / Grauwe Hoort-steen / Ley-steen / roode Slijp-steen / Keyfel-steen / Casser-steen / menichte van alderhande soorte van Key- steenen / bequaem om Molen- steenen wpt te haken / en al- derley Wp- werck van te maecten : hier is oock Bluy- Allum / ende veelderhande andere Snaren / die het ghebruyc der Menschen soude kon- nen werden toeghepast / hier sijn oock verscheyde Perwen / doch de Chri- steenen sijn niet in erbaren / maer men siet het dagelijks aende Wilde diese kernen ende oock ghebruycken / haer selven daer mede Schilderen / ende ver- scheyde Colouren ghebende / ende indien het niet aen ondersoekers en ont- brack / soo soudemen de selve wel konnen upbinden ende sich daer van die- nen.

Vande Americanen ofte Inboor- linghen, haer ghestalte doen en onderhout.

Inboozlinghen zijn ghemeenlijck wel gekelt van Le-
den / als dun inde middel / breeet van Schouwers / al hebbense zwart
Hapz / en buyne Oogen / zijn seer gauw en flut te been / seer bequae in
om te voet te reysen / en zware Paken met haer te sieren / buyt en
sordich synse in al haer doen / maecten weynich wesen van alderley soorte
van onghemack / als van Natueren / en van jonghs op daer toe gheuent
zijnde / van Coleuren zijns als de Brasillanen / of soo geel als het Wolck dat
sontijts door Peerlant loopt ende men Heydens noemt / ghemeenlijck heb-
ben de Mans gheen Baert of heel weynich / sommige ploekense oock wylt zy
ghebruycken seer weynich woorden / die sy eerst wel oertwegghen van haer
selben zijns seer slecht / onnosel ende onerbaren / doch op haer maniere hooch-
moedich ghenoech / krachtich en gauw van geest om wat aen te nemen of te
leeren / het sy deucht of ondeucht / daer sy wel meest toe ghenegghen zijn / het
zijn gants gheen Soldaten vooz de buyst maer Verraders / en belegghen al
haer aenslagghen met Verraet / gebruycken oock veel Oozloghs-list om haer
Vranit te misleyden / volboeren oock meest al haer aenslagghen by nacht die
van eenich ghebaer zijn / de Wraeck-giericheyt schijnt haer aenghebozen te
zijn / seer halsterrich om haer selben te weeren / als sy niet lopen konnen /
daer sy anders veel van houden / sy maecten oock weynich wesen (als het
soo wesen moet) van het steruen / en verachten alle pynen diemen haer in-
den doot aendoen kan / sonder eenighe misnoedicheyt te betoonen / maer
zinghen doozgaens tot datse doot zijn / sy weten oock seer wel Wonden en
Quetsuren ofte verouderde seeren en toeballen te ghenesen / met Crupden en
Wortelen / die het Landt geeft en haer bekent zijn / haer Cleding is soo wel
Mannen als Vrouwten een lap vooz haer Schameelheyt van Duffels / of leer
met een Hartebel / of Glants-huyt om haer lijf / sommige een Beeren Huyt /
daerse oock Wambasen van maecten / andere weder Rocken / van Spannen
Cataloofen / Woluen / Honden / Duffers / Cenhorrens / Webers of dierghe-
lijcke oock hebbense van kalcshoense Beeren ghemaecht / nu ter tijdt ghe-
bruyckense meest Duffels Laecken / datse vande Christenen ruplen / haer
Koufen en Schoenen maekense selfs van Hertebellen of Glants-Huyden
sommighe hebben oock Schoenen van Mapen-stroo / daer sy oock sachen
van maecten / haer Gelt is Wit en Swart Zee-want / dat sy selfs maec-
ken / haer Waten en waerde is by der handt of de Vadem / ende is het
Kroen soo is het by de Demotas / dat zijn Sacken die sy selfs maecten / haer
Cieraet bestaet in haer Lichaem te doozsnyden / of met verscheide Cou-
leuren te verwen / somtijts oock heel Swart / als sy roude dragghen / doch
meest int aensicht / Zee-want soo wel Wit als Swart hanghen sy om haer

hoofst (dat sy anders niet pleghen te decken / maer nu begimense Mutser of Carpoetsen te draghen die sy vande Christenen koopten) inde Ooren om den Hals en om het Lichaem / daer sy op haer manier heel mop mede zijn / sy hebben oock lang Harten Hayz / dat root gheberft is / daer sy Kingen om het hoofst van maecten / en noch ander sijn hayz vande selfde Coleur / dat als blechten om den Hals hanghen / daer sy seer mede yroncken / haer Huyt en haer Hayz smezzen sy dickwils met alderley soorte van Det / sy konnen meest al Swemmen/het Vaertuych datse ghebruycken / maeckense selfs / en is tweederley / sommighe van heele Boomen / die sy met Dypz / met Bolen / met Dissels hol maecten / de Christenen noemense Canoos / andere wederom zijn van Bast ghemaecht / daerse seer beerdich konnen voorszomen / en werden oock Canoos ghenaemt.

De voetstappen van 't Huwelijck kinnen evert onder haer speuren / en niet meer Man en Vrouw boeghen sich te saemen / sonder eenighe sonderlinge Ceremonien / anders dan dat de Man met verdrach dat hy van te vooren met de Vrouw sluyt haer gheeft eenige Zee-wan / of Laken / dat sy veeltijts in het scheidten (soo het wat ras gheschiet) wederom nemen / zijn soo wel Mannen als Vrouwen ypttermaten onkuytsch en Hoerachtich / sonder eenige schaemte / ende dat brenghet te weghe dat de Mans haer Vrouwen / ende de Vrouwen haer Mans / soo dickwils veranderen / gemeenlijck hebbense maer een getrouwt Wyf / somtijts oock wel twee of dry / doch meest onder de Obersten / sy hebben oock onder haer verscheyde Staten van personen / als Edel ende Onedel / het Man-volck is gemeenlijck leuy / ende willen niet doen / voorsz datse out en ongeachte werden / en dan makense Lypels / houten Backen / Potassen / Retten / en meer andere diergelijcke Snorepijpen / anders doense niet als Disschen / Jaghen / ende ter Oorloge gaen / de reste van het werck moeten de Vrouwen doen / als koren planten / Brant-hout haken en halen / koken en op de kinders passen / en al watter voorts te doen is / haer wooninghen zijn van hooten-stocken inde gront staende / ende Booghs-gelwijs geboogen / als Berwulften gedeckt met Basten van boomen / die sy daer toe met menschte schenden / sommighe zijn noch van binnen met Backesen / en Beelt-werck ypt den rugghen soo wat wit ghehacht / doch meest inder Obersten Hupsen / in het Disschen en jagen leggen sy onder den blautwen Hemel / of weynich beter / sy woenen niet lang op eene plaetse / maer verhuysen verscheyde reysen in een jaer / en trecken met de ghelegentheyt des tijts / naer de plaetse daer het haer best ende lighst te vooren staet aende kost te konnen komen.

Sy zijn verdeelt in verscheyde gheslachten / en spraken / yder gheslacht woont gemeenlijck te saemen / en daer is een onder haer die het gesach heeft / doch heeft niet veel macht of aensienlicheyt / ten sy in haer Dansen / of in tydte van Oorloch / onder sommighe is gants gheen heimts van God / en onder de andere heel weynich / nochtans vertellen sy daer veel bzeemde fabulen van.

In 't ghemeen bzeesen sy seer wooz den Dypbel / die haer wonder plaecht / sommighe gaender by mede om / ende laten haer wonder van hem wijs maecten / maer haer Dypbels (soo sy seggen) willen gants niet de Duytschen niet te doen hebben : men hoort hier oock gants van gheen ghespooch of dierghe-

dierghelijcke / sy offeren hem oock somtijts / doch met weynighe solemniteten / sy gheloben oock een onsterfelicheit der Zielen / sy hebben oock eenighe kennisse van Son / Maen / en Ghestarnte / die syder oock veel weten te noemen / verstaen haer tamelijck wel op het weer; daer is schier geen Weth ofte Justitie onder haer / ten ware somtijts in Oorloch-saechen / ende dan seer weynich / het naeste biest is de Wrecker / de jongste zijn die onbersaechste / ende doen meest darsse willen / haer gheweer plach te syn Wyl en Booghe / daer sy haer wonder wel mede wisten te behelpen / met een Clop-hamer nu ghebruyckense meest / te werten die ontrent de Christenen woonen / of daer veel handeling mede hebben / Snaphanen en Wplen die sy vande Christenen handelen / tot de Koers zijn sy uptermaten ghesint / sparen daer gheen kosten aen / zijn daer oock so veerdich mede / dat sy daer in veel Christenen overtrefsen / haer onderhout ofte Lijf-tocht is slecht en grof / want sy drincken water sonder eenigen anderen brant te hebbe / sy eeten alderley vleys vande Dieren die het Lant geeft / dat sy dreckich en seer ongehabent koocken / en gebruycken oock Vassen / Vanden / Arenden en ander diergelijck rupch / daer de Christenen gheen werck van maechen / voorts allerley Wisch die sy koocken gemeenlijck met Dreck en Varmen / oock Slanghen / Kich-borschen en diergelijcke / sy werten de Wis en het Vleys oock te bewaren tot Winters / om dan met Wapis-meel te koocken / haer Broot makense van Wapis / doch seer slecht heet / sy koocken de selve oock heel ofte in Stamp-blocken gebruycken / dat de Vrouwen oock doen / ende koocken daer Pap of Wp af / dat sy sommighe Sapsis / sommighe Enimbare noemen / ende is haer daghelijcke kost / sy vermenghen die oock wel met Boontgens (die sy sels van alderhande Coleuren planten /) doch dat wort by haer voor een Leckernp / en meer als daghelijcke kost ghehouden.

Van wie Nieuw-Nederlandt eerst beseten is, en hoe veer de Grensen ingenomen zijn.

Dat Nieu-Nederlandt eerst van Neerlanders is ghebonden / gheepghent / ende beseten / is inden beginne aengheroert / doch alsoo hier om veel verschil / niet alleen met de Swedische, (dat doch weynich schijn heeft /) maer voornemelijck met de Engelsche halt / die alrede een groot deel daer van inghenomen en beslaghen hebben / soo sal het nodich wesen van yder in 't bysonder daer wat nader en breeder van te sprecken.

Doch om dat van dese saeck by verscheyde gaentoe verstande in 't langhe ende breede is ghesproocken / en dat de saeck ten aensien van haer ongherijnt is / en des weynich reden / strijt behoeft / soo sullen wy soo kort daer in wesen / als rentchijns doenlijck is / naer dat het van Anno D. xvj^c. xxij. Dare

Hooch Mo: de Heeren Staten Generael ghesest hadden dese Provintie me-
de onder het Octroy vande Ed: West-Indische Compagnie te verbatten/
soo heeft het hare Ed: nodich ghedacht (van dese in sich selven schoone en
heerliche Provintie) in 't besit te nemen/ het welck doen ter tijdt oock metter
daet achtervolcht is / doch nae des tijts ghelegentheyt / ghelijck in alle be-
ginselen / want 't sedert den jare onses Heeren xvijC. xxiij. zint dooz vdzze
vande Heeren Majores aldaer gebout hier Forten / een op de Zuyt-punt van
het Manhatans Eyland / daer de Oost ende Noort Kibier malckander ont-
moeten ende is ghenaemt Nieu-Amsterdam/waer ontrent het Stapel-recht
van Nieu Nederlant voorszgenomen is / een ander op de selve Kibier leyt
ses-en-dertich Duytsche mylen hoogher / dzv mylen beneden de groote af-
val / vande Maguas Kil / Hochoos aende West- zijde inde Colonie Kense-
laerswijck/ende is ghenaemt Orange / doogh om dese Kibier is tot noch toe
noyt verschil met eenighe wpt-heemische gheweest. Op de Zuyt- Kibier leyt
het Fort Nassau / ende op de Varsche Kibier de goede Hoop / in dese
hier Forten is van aenbeginne tot nu toe / altyt eenighe besetting gheweest/
alhoewelse nu ter tijdt alle in een seer slechten stant zyn / niet alleen in haer
selven maer oock ten opssen de besettinghe.

Dese Forten soo wel Zuyt als Noortwaerts zyn ghelegen niet alleen om
de ghemelte Kibieren te sluyten en te eyghenen / maer oock om de Lande-
ryen tusschen haer begriip als ontrent haer ende aende andere zijde der Ke-
bier / soo ver den eyghendom by occupaci streckten te possideren / haer des
Ed. Compagnies eygen te verkilaren / en te bezypden tegen alle wptlantische
ofte Inlandsche Partien/die het selve tegen haren wil en danck souden trach-
ten te usurperen/ nochtans so is doch voornemelijck/aende Noort-Oost-zyde
van Nieu Nederlant/dit selve vande Engelsche daer by Oosten woonachtich/
geensints betracht of aengemercht / want niet tegenstaende dooz het stichten
en besetten van het Fort de goede Hoop / alrede genoegsaem possessie ghe-
nomen was / ende men van tijt tot tijt geensints in ghebrecke ghebleven is
haer te waerschulden / ons recht bekent te maecken / en teghens haer te pro-
testeren van usurpatie kracht ende ghewelt / soo hebben sy desen al ontaenge-
sien / inghenomen ende beseten / ghelijck sy het selve oock alsnoch inhouden/
het meeste en beste ghedeelte van Nieu-Nederlant / te weten aende Oost-
zyde der Noort Kibier beginnende van Caep Cod af / by de onse Nieu-Hol-
lant Anno 1609. ghenaemt Cop/welcke plaetse dooz oprechtinghe van een
Wapen van haere Ho: Mo: genomen is tot op ses mylen naer aende Noort
Kibier/ want de Engelsche hebben nu een Doorp ghenaemt Stam-Foort/
waer van daen men nu op een Somerschen dach / de Noort Kibier kan be-
reysen / ende weder thups zyn / als men de Wilde haer vaden maer kundich
is / noch hebben de Engelsche van Nieu-Haven een handel huys dat Oost
of Oost ten Zuyden van Magdalenen Eyland leyt / oock niet meer als ses
mylen vande Noort Kibier / want dit Eylandt leyt op de Noort Kibier
23 en een halve myl hoger als het Fort Amsterdam aende Oost-Wal / ende
is tot gheen ander eynde ghesticht / als om den handel vande Noort Kibier
af gheheel te inhaderen of gheheel te verderben/daer het nu al vyz beer nae toe
loopt / oock hebben sy verscheyden reysen getracht / nu acht of neghen jaeren
geleden

gheleden bande wilsden een groote quantiteyt Landt te Kroopen (dat meer soude ghetweest hebben om den handel te trecken als andersints) ghelijck wy dat bande wilsden verstaen hebben / want het was ghelegen niet meer als drie a vier Wipen bande Colonia Kerselaers-wijck aende Oost-Wal.

Dit nu ende diergelycke willen dese Luyden ons al onder den naem van een doozlouterde Conscientie toe-reckenen/daer nochtans Coninck Jacobus Hoogh-Loefflijcker ghedachtenis de Virginiaensche Compagnie gheoctroneert heeft / met Doozwaerden / datse hondert Wipen (naer onse trecteningh) van mallanderen blyben moesten / dese Luyden willen haer wel met dit Octrone behelpen/ maer geensints d' Odrze achterbolgen die in dit Octrone ghestipuleert is.

Alle de Eylanden Baeyen / Havenen/ Rivieren/ Killen/ Plaetsen (oock een groot stuck weeghs aen geene zyde Nieu-Hollandt of de Caey God) hebben Neerlantsche benaminge/diese onse Duytsche Schippers en Handelaers also ghegheben hebben. Eerse noch namen hadden/ doen sy de selve eerst begonden te ontdecken / ende te behandelen / de Engelsche selfs / is dit seer wel bekend / maer soo langhe als sy het stellen konnen / ende het naer haer sin gaet / willen sy het niet weten / want die bande hersche Rivier hebben begeert te accorderen / ende een Jaerlycksche erkentenis te doen / of wyt koop te maechen / dit is immers een wys trecten / dat haer het recht wel bekend is / ende sy daer selfs in conscientie niet teghen hadden / hoe-welse nu van tijdt tot tijdt veel dinghen versiert en op-gheraeyt hebben / om tot haer schut en seherin te gebuycken / of immers om mede te vlyperen.

Insgelyck die van het roode Eylandt/doense met die bande Baey in verschil waren/sochten aen om onder de Duytschen te mogen schuylen / en onder haer te staen/gelijck van alle dese dinghen/ ende die wy in't naer-volgende verhalen sullen/zijn Stucken en Documenten gendeoch / of op des Compagnies Secretary of onder de Directeurs.

Krozt om het is soo veer met de Engelsche / datse de Neer-Landers wol willen kernen/en vooz een Deck-Mantel gebuycken in tijdt van noot / dan als die weder vooz by is / dan achten sy haer niet / en seheren de Deck niet haer / dit ontstaet al eenigh / om datmen versuynt heeft het Landt te Bevolcken / ofte om naechter en beter te seggen / om datmen wyt eygen hatige insichten / al het Ver in een oft eenige Wotten wilde schabben/en daerom den handel aen-houden/ende populatie te versuymen.

Het lange Eylandt/dat vooz zijn goede gelegentheit van bequame Baeyen en Havenen/als oock gelegene en goede Landeryen/een Kroone van Probitien is/hebbense oock t eenemaal ingenomen / wyt-ghesondert op het West-ent twee Duytsche Dozen/Breuchelen en Nuer-shoozt / doch hebben niet veel om het lijf/en eenige Engelsche/als Grabesant/Goenwijck/Wes-pat : daer het Volck inde Oozloghe af-ghedreven is / ende nader-handt by den Directeur Rieft geconfisqueert wiert : doch den eygenaer appelleerde daer van / soo dat dit noch soo staet : inde plaets is nu heel weynigh Volck : op Ditsinghen/dat een fraey Doz is/en tamelijck rijck van Dec/ het vierde en leste is Heemstee/en beter als de restz/want het seer rijck van Dec is.

Doch dewyl wy nu op het lange Eylandt verballen zijn / soo sullen wy ont-

dat de Engelschen daer hert naer staen in't bysonder wat van sprecken/ den Oceaen aende Zuyt ende Oost-kebiet: aende Noort-zijde maecten dit Eylant: en is gelijk by geseyt hebben: wegens zijn goede gelegentheyte: van Landt en bequame Habens: een Rinckel-plaecte: een Laroone van Nieu-Nederlandt de Oost kebiet scheyt het van het Manathans Eylant/ tot aen het Wellegat toe/ is tamelijck wijt en bequaem/ op dit Eylant hebben van eerst af/ naer de ghelegentheyte des tijts van onse tyde luyden ghewoont inden Jare 1640. Is by den Directeur Willem Kiest ghekomen een Schotsman met een Engelsche Commissie/ ende pretendeerden dit Eylant/ doch zijn pretens werde niet veel gheacht/ dies verdrock hy weder sonder perwegt te rechten/ als alleenich dat hy het rechte Volck wat inducerden/ naderhant soo heeft den Directeur Kiest de Engelsche die inde Oesterhoy wilde beginnen/ ghestuert ende verdistruert/ ende daer bleef het doen ter tijt een wyl hy.

Anno 1647. quam hier een Schotsman die sich noemen liet Capitain Forester/ en pretendeerden dit Eylant dooz de Douagere van Sterling/ wiens Gouverneur hy hem uytgaf te wesen/ hy hadde een Commissie ghedateert in't achtende jaer des Coninc Jacobi/ doch se was niet geteykent van zijne Majesteit/ of yemandt anders/ daer hing een out Zeghel onder/ datmen niet de hande bekennen/ zijn Commissie hielt van het heel langhe Eylant/ niet noch vijf leggen rontom/ soo wel het basse Landt als Eylanden/ hy hadde soek een bolle macht van Maria Douagiere van Sterling/ en dit was het al/ niettemin de Man wasser seer hoochmoedich op/ en seyde in zijn eerste aenkomen/ hier gekomen te zijn om des Gouverneurs Stuybesants Commissie te sien/ ende soo die beter was als de spne/ soo wilde hy dooz hem wijcken/ soo niet/ moste hy dooz hem wijcken/ om hoort te maecten den Directeur nam Copie vande papieren/ ende font den Man met de Balckeniers ober/ doch dooz dien die in Enghelandt aenquam/ geraecte de Man in Hollandt niet/ maer hy ging daer uyt en quelde de Schipper noch. De Engelsche hebbender sint noch wel luyt van gheroeven/ oock uytghegheben dat hy tot Bastock weder gearriveert was/ maer men heeft hem niet vernomen/ het staet te beduchten dat indien hy nu quam/ wel eenighe vzeemdicheyt soude aenrechten/ daeromme soude het seer goet wesen dat het redres van Nieu-Nederlant verhaest wierde.

Vande versche Revier.

Nle dat het Fort de goede Hoop anno 1623. begon-
nen op de Varsche kebiet holtopt was/ is eenighen tijt dat naer/
een Engelsche Bark daer aengekomen/ doch Jacob van Cuzler
Commiss van de Compagnie/ heeft dooz opzre vande Directeur
Wouter van Twiller/ daer tegens geprotesteert/ doch niet-tegenstaende
dese protesten/ soo sijn sy entrent een Jaer of twee daer naer met eenighe
Duyf-

Hups gesinnen daer ghekomen / en doen is oock tegens haer geprotesteert /
 doch het is wel gebleecken / dat dese Luyden daer weynich wesen van had-
 den / want niet-tegenstaende datmen dickwils tegens haer heeft gheprote-
 steert / soo hebben sy eyndelijck de Warsche Revier veel beslagen ende inghe-
 nommen / ende sijn oock eyndelijck soo heer inde onbeschaemtheit verballen /
 dat sy anno 1640. des Compagnies Landerven om het Fort hebben inghe-
 nommen / ende als daer tegens wierde gheprotesteert / achten sy het niet / sy
 sijn oock noch verder ghekomen / ende hebben des Compagnies Wolck met
 Stocken en Kaneppels dicht afgedeckt / en haer Bloech en ander ghereet-
 schap / alsoo sy op haer Landt waeren / om dat te bevoercken / inde Re-
 vier met geweld ghesmeeten / en de Paerden inde Schuts-Kop ghestelt / dat
 oock wel verscheyde reysen daer naer ghebeuyt is / ghelijck sy oock des Forts
 Warchens en Roe-beesten dickwils opgehouden hebben / ende daer van oock
 tot verscheyde reysen eenige verkochten / om soo sy seiden de schaede upt te
 repareren, tegen allen desen ende elck int bysonder / is meentichmael ghepro-
 testeert / doch sy spottender mede / hier ober sijn oock verscheyden Brieven
 in het Latijn / seer scherp aen haer Gouverneurs gheschreven / waer van
 soo wel brieven als protesten / de minste ofte Copie onder des Compagnies
 Officieren berusten / die mede wel naerder verklaring van desen Handel soude
 konnen doen / doch al het wederstreben was te vergeefs / want zyliden
 nu de goetheydt ende gelegentheydt van dese Revier smakende / ende het on-
 derschept tusschen het Landt aldaer / ende Oosterlijcker bemerkende / wil-
 len niet resolveren tot vertreck / oock onder het bescherm van haer Ho : Mo :
 haer niet licht begheben / ten waere dat sy outfachtelijck daer toe aengemaent
 worden / het welke te wenschen was mitten eersten mochte gheschieden.

Van het recht dat de Neder-landers tot de Warsche Revier hebben.

Iden eersten eermen van Enghelsche wilt te sprecken /
 soo hebben de onse de Noorderlicke deelen van Nieu-nederlant eerst
 naerder ondersocht / ende ondeckt / ende al by een snick weechs aen
 gheen zijd Caep Cod. gheweest / ghelijck wy dat beschreven vinden :
 Oock hebben sy op de Caep Cod een Wapen opgherecht / ende possessie ge-
 nommen / Anno 1614. hebben onse Handelaers de Warsche Gebier niet alleent
 behandelt / maer oock tot boven toe op gheweest / eer opt eenighe Engel-
 sche ghedroomt hebben daer te komen / die daer eerst quamen Anno 1636.
 Daer dat ons Fort de goede Hoop al langhen tijdt in esse gheweest was / ende
 oock meest alle het Landt wederzijts de Revier dooz de onse bande Wilde
 ghekocht was / welke hoop principelijck gheschiet Anno 1632. Ende is
 doen ter tijdt oock ghekocht Kievits-hoek dooz eenen Hans den Slups/
 Compagnies Dienaer / op desen Hoek is oock het Staten Wapen aenge-
 slaghen

slaghen ghevoest / aen een Boom / in teycken van possessie : doch de Engelse die de Warsche Rivier alstoch besitten / hebben het selve afsghetwoopen / ende een bespottelijke tronie in desselfs plaetse ghegraben / of dit nu door auctoriteyt geschiet is / of niet / kan men niet seggen / het is te dencken / ende men kan anders niet oordelen als van ja / soo veel isser af / men heeft in verscheide Wateren sulcx haer aen gheschreven / ende daer is noyt verwoest op ghevolcht / maer sy hebben noch daer-en-boven Contra jus gentum per fas & nefas , de heerle Rivier geinbadeert / om reden ghelijck sy segghen dat het Landt woest en ledich lach / t welck haer haer aenging en oock niet waer was / want op de Rivier was alrede een Fort ghelecht dat met Garnisoen beset bleef / daer was oock een aensienlijke Brouwerij / de Duptschen of de Compagnie Competerende by het Fort / het Landt was oock meest ghehoest / ende gheeygent / het wapen van hare Ho : Mo : was op Kiebitshoeck / dat inde Mont vande Rivier is aengheslaghen / en soo dat alles ghedaen was datmen doen konde / uptghe sondert het was niet ober al met menschen beset / ende dat wilde de Engelse daer by hebben / eben alsens of het dese Wyden (die nu door haer meerder Ghetal doen watse willen) vrsfont onse Partie in hare eyghen ghekocht Landt en Limiten / wetren te stellen / ende te ghebieiden / hoe en in wat manieren sy haer Landt bevolcken moeten. Ende soo het so just naer haer appetijt en wel gevallen niet geschiede / dat het haer dan vrs wesen soude haer Wateren / landen / en Jurisdiction / te Inbaderen en toe te eygenen.

Vande Roden-Berch by de Engelse Nieu-Haven ghenaeamt, en andere plaetsen die van minder ghevolch zijn.

Alle de Dorpen die de Engelse gheset hebben van Nieu-Hollandt ofte Caep Cod tot Stanfort toe / inde Heerlands haer limiten zijn ontrent dertich / ende moghen angheliecklyck uptmaecken in weerbaer Mannen / vyf Dupsent verfoonen / haer Race wert gherekent soo Roepen als Paerden dertich Dupsent / haer Gepten en Warchens kanmen niet nae reechenen / doch soo wel het een als het ander is op het minste niet te weten / want daer zijn verscheide plaetsen dat niet wel hoor Dorpen gaen komen / ende nochtans beginselen daer van zijn / onder dese alle is de Roden-berch / of Nieu-haven het boornaemste / het heeft een Gouverneur / is ontrent drie hondert heertich Families sterck / en wort voor een Provincie of lict van Nieu-Engelandt) dieder vier zijn gherekent). Dese

Dese plaetse is begonnen elf jaren herwaerts / inden jare 1638. en nader tijt hebben sy soo voort uytghebroochen en aengemaecht Milfort / Stroctfort / Stanfoort / en het Handel-Huyjs daer hier booren van gesproochen is / etc.

Den Directeur Kieft / heeft verscheyden protesten / soo int Latijn / als ander sintz teghens dit volck doen doen / haer ghelastende uyt kracht van zijn Commissien weggen de Heeren Staten Generael / zijn Dorstelijke Hoogheyt van Orangien / ende de E. C. Bewinthebberen der Geortroperde West-Indische Compagnie / van haere procedueren ende usurpatie te desisteren / ende in gheballen van niet / sy waren by desen ghewaerschoot / ende men soude ter tijdt en wylen als het ghelegghen quam / haer satisfactie daer ober af eysschen / doch het was booz een dove Mans deure gheklopt / want sy hebben het selve niet gheacht / ofte in haer bedencken ghetrocken / maer in teghendeel opghesocht veel uytvluchten / Circumstantien / opgheraept pzetens en versierde argumenten / om haer doen een schijn te gheben / en onse Wettighe pzetensie en goet recht / tot de saeck te verduyfteren en achterhalen / den Generael Stupbesant / heeft oock veel verschillen desen aengaende met haer ghehadt / doch het bleef als het was / ten uyttersten dat sy opt hebben willen komen / is hier toe dat sy verklaerde de saecke hier te Lande niet konde gheslecht werden / ende dat sy te vreden waeren / ende wael wensten dat haere Hog: Mog: met haere Souverainen die souden beslechten / ende alsoo dit werck seer nodich is / terwijl de Engghelsche alreede in besit zijn / en half Nieu-Nederlant schier inghenomen hebben / dat in toekomenden wel van grooten ghevolghe wesen kan / soo waere het hartelijck te wenschen dat haere Hog: Mog: dese saecke gheliefde te be-ernstighen eer het verder ginghe / en de bzeucke ongheneeselijck werde.

Hier van daen souden wy nu overtreden / naerde Supt Kieft by de Engghelsche Del Waer - Baey ghenaeint / om soo eerst vervolghens vande Grenzen te sprecken / doch int boorz by gaen kan niet naerlaten te segghen / dat hier gheweest is / soo wel by des Directeur Kiefts tijden / als oock by des Generaels Stupbesants tyden / een secker Engelsman die hem liet noemen Sir Edward Bloeyden / ende intituleren / Erla Palatine, of Nieu Albion / die boorzgaf ende pzetendeerde dat het Landt vande West-Zijde der Noordt Kieft / tot Virginia toe zijne was / by gifte vanden Coninck Jacobus van Engelandt / doch hy seyde met de Duytsche gheen onlust te wilsen maecten / maer was seer ghepiqueert op den Sweedschen Gouverneur Johan Prins / inde Supt Kieft over eenighen aenghedaene affronten / te lang te verhalen / seyde oock dat hy met ghelegghentheit hem by soude komen / ende possessie vande Kieft te sullen nemen / in somma het konit de Engghelsche naer haer reeckeninghe al toe / daer is booz de Onderdanen van haer Hog: Mog: niet overghelaten / de een moet het sus ver / en de ander moet het soo ver hebben / dat sy onder malkanderen noch te kort komen.

Vande Zuyt-Revier ende Limiten daer ontrent.

TErwijl wy nu ghekomen zijn vande Zuyt-Gebier te spreken / en het Zuydelijckste deel van Nieu-Deerlandt / soo sullen wy hoe-wel dat dit van andere oock wel betracht is / van wozen af beginnen / nochtans van alles soo kortelijck spreken als doenlijck is / de Grenzen naer wy onderbinden / konnen strecken haer ten deser plaetse tot Caep Hinlopen toe / veel mijlen besuyden Caep Cornelius / tot op de hoochte van acht - en - dertich Graden / de Cust streckt dooz malkander West-Zuyt-West / wel soo Westelijck / ende alhoewel dese Caep Hinlopen niet veel gheacht wert / soo behoortse nochtans in op-mercking te komen / als by wat aen ghelegen zijnde / niet alleen ten aensien vande gelegentheit van het Land / maer oock ten aensien den handel niet de Indianen op de Zuyt-Gebier / daer van de Engelsche ende Sweedsche seer naer ghetracht wert / ghelijck wy noch verhalen sullen / en als de bepalinghe hier geschiede / soo soude sy alle bequamelijck ende sonder meerder moeyten hier van verstecken wesen / ende soo wel het ghenot der Buchten des Landts / als des handels aende Onderdanen van haer Ho: Mog: blijven.

Vande Zuyt-Baey , en Zuyt-Revier.

De Zuyt-Baey en Zuyt-Gebier / by veele genaemt de tweede groote Gebier van Nieu-Deerlandt / is gheleghen op de hoochte van 38. Graden 53. Minuten / heeft twee Hoofden of Capen / de Noortlicke heeft den naem van Caep Maey / de Zuydelicke Caep Cornelius / ende de Baey selfs wort ghenaemt Nieu-Port - Maey / nu ter tijt Godijns-Baey / dese namen zijn de plaetsen alsoo gegeven / ontrent de eerste ontdekinghe eerse andere hadden / de ontdekinghe selfs is gheschiet / ter selver tijt doen de Noort-Gebier ontdekt werde / dooz het selve Schip en volck / die eerder inde Zuyt-Baey quamen / als inde Noort-Baey / ghelijck dit alles int lang en breet te lesen is / inde nieuwe Werelt van Johannes de Laet.

Ter selver tijt als op de Noort en vorsche Gebier de Porten ghelecht zijn / zedert den jare 1623. Soo is oock op dese Gebier diemen inden ghemeenen onne-gang de Zuyt-Gebier noemt oock geleght het Port Passau / doch het was het eerste vande vier / tot den selfden eynde ende insichte als sy alle ende
hier

hier hoorzen verhaelt is / het Fort lept aende Oost-Wal / soude inimmers soo
 wel aende West-Wal ghepast hebben / vijftien mylen op de Rivier / de Baep
 streckt meest Zuiden en Noordten / wert ghenoemt Nieu-Port-Baep / ofte
 Godijns-Baep / is langh eermen aende Rivier komt neghen mylen / wijt
 ses mylen / soo datmen bande eene Wal de andere niet en kan sien / wegens
 eenighe Bancken / soo isse hoor on-erbaren volck by wat gebaerlijck / an-
 derints als men der kendig is Daerwaeters ghenoech / dese Baep en Ri-
 vier werden by Tref-hebbers bergheleecten / by de Rivier bande Amazo-
 nis. Te weten van soodanighe diese beyde gesien hebben / int gemeen wert-
 se van peder een gheoordeelt te wesen een bande schoonste beste en plaetsanste
 Rivieren ter Werelt / weghen haer selven en andere omleggende ghelegent-
 heden / daer zijn op dese Rivier 14. Navigable Killen / de minste tot 2 a 3.
 mylen toe / ende ober al wederzijts tamelijck black lant / in groote menich-
 te twee mylen van Caep Cornelius / daer men in loopt aende West-wal / lept
 een secker Kill / die wel een ghemeene Rivier of Riviertjen halen soude mo-
 ghen / want sy is rupin ver op Navigabel / en een schoone reede voor Sche-
 pen van alderley Last / daer is geen ander haer ghelijck inde heele Baep van
 goetheyt of ghelegentheyt / het rechte Canael om op te varen / loopt daer
 dicht voor by dese plaets noemmen de Hoere-Kill / waer dese naem van daen
 ghekomen is weten wy niet / soo veel isser af dat dese plaetsen Jaren te voo-
 ren eer eenighe Enghelesche of Sweedsche daer quamen / inghenomen / ende
 tot een Colonie ghepopuleert is van Neerlanders / het Staten-Wapen is
 nock ter deser plaets in Coper opgherecht / doch alsoo het van eenighe bal-
 dadighe Wilden ter neder ghebelt was / soo wert by den Connyx aldaer
 seer hart opghestaen / en erschte het hooft van die het ghedaen hadde / de
 Wilden niet anders kennende / brochten een hooft / seggende het was van
 den Wis vader te wesen / ende hier meendenen dat het wel was / doch ee-
 nighen tijt hier nae / als de onse nergens van wisten / en haer werck op
 het Delt deden / zijn de Wilden in schijn van vantschap ghekomen / ende haer
 selven verdeelende ober al naer het getal der Duytschen / hebben syse ober-
 vallen ende vernoozt / door dit middel is de Colonie weder te niet ghegaen /
 nochtans met Bloet Bezegelt / ende dier genoech gekocht.

Daer lept een ander Kill aende Oost-Wal / ghenaemt de Warchens-Kill /
 drie mylen beneden de Mondt bande Rivier / hier hebben haer eenighe En-
 ghelsche ter neder gheslaghen / maer den Directeur Kieft / heeftse verdruben
 en teghen haer gheprotesteert / eenichints bande Sweedsche gheassisteert
 zijnde / sy besloten nock te samen de Enghelesche daer uyt te houden / den
 Sweedschen Gouverneur achtende zijne ghelegentheyt nu ghehooren / heeft
 een Fort op dese plaets laten stichten / dat Eisenborch ghenaemt wort / en-
 de ghebruycken ter deser plaets groote vrymoedicheyt ober pder een / zelfs o-
 ver des Compagnies Jachten / of alle die de Snyrt-Rivier op willen / want
 hoor dit Fort moeten sy alle strycken gheen uytghesondert / ende men sent
 hier twee Mannen aen hoor om te hoorzen waer de Jachten of Schepen van
 daen komen / het is niet veel beter als bisteren / daer het int lest aparent op
 uyt drapen sal / wat recht nu dese luyden daer toe hebben kommen wy niet
 weten / het bereyckt ons verstant niet / dat Dienaers van andere Potenta-

ren: inimers soo sy haer segghen te wesen / want wat Commissie sy hebben / weetmen hier noch niet / haer soo veel meester maecten en auctoritents toeschrijven / op Landt en Goedt (dat ander luyden toe-komt) ghepossi-deert / en niet haer Bloedt verzeghelt hebben. Behalven noch het Octrop. Op de Kiekie leydt eerst de Maniquas Kil / en daer hebben de Zweedtsche het Fort Christina gebout. Dit is een wel-ghelegghen plaetse / want daer kommen groote Schepen dicht teghens de Wal aen-legghen / lossen / laden / daer is onder andere een Plaetse op de Kiekie / die Schuyt-Kil hiet / een bequame Nabigable ghelegghentheydt / vooz desen oock bande Nederlanders beseten / doch hoe het daer mede is. De Zweedtsche hebben deselve nu oock meest onder haer ghevelt / noch zijnder op dese Kiekie verscheyde schoone en lustighe Eylanden / ende andere Plaetsen / vooz desen bande Neerlanders beseten / daer sy oock hare benaminghe noch van draghen / ende verscheyden andere saecken meer / ghenoechsaem en overbloedigh bewijs-redenen / dat de Kiekie de Nederlanders / en niet de Zweedtsche toe-komt / hare beginselen sels / kommen haer overtuyghen / want nu elf Jaren geleden / inden Jare 1638. is eenen Minne-wits / die vooz desen de Directie op de Manathans / weghens de West-Indische Compagnie ghehadt hadde / op de Kiekie ghekomen / met het Schip de Kialmer-Sleutel / en het Jacht de Dogel-Gypp / wylt-ghevende daer teghens de Neerlanders die op de Kiekie (wegghen de Compagnie ende de Heer Vander Neederhoyst) woonden / dat hy een Reyse na West-Indien vooz hadden / ende dat hy aldaer par passant eerst eenighe dinghen verrichten wilde / oock het Schip met Water en Hout versien / liet hyse weder heen gaen / een tijdt daer naer quamen eenige bande onse daer weder omtrent / en bondense noch / maer doen hadden daer al-rede een Tuintjen ghemaect / van Saladen / Moes-Kruyden / en andere dierghelijche / de onse hier over verwondert / vzaechden wat dat beduyden / ende of sy daer van sijn waren te blijven / het welck hy haer niet verscheyden reden en wylt-bluchten verexcuseert werdt / niet te min sommighe presumeerden datter van was / de derde reyse sagghen sijt aen't Bouwen van een Fort wel / wat haer vooz-nemen en meeninghe was / den Directeur Kieft / naer dat hy kennisse van saecken bekomen hadde / heeft hier teghen gheprotesteert / doch te vergeefs / het was haer meeningh niet daer van daen te scheyden / ghelijckmen dat in verbolch bande saecke naect en klaer ghesien heeft. Tot bewijs dient dat boven Maghachanche aen de Saokikans, vooz ordre van den Directeur Kieft is op-gherecht / het Wapen van haer Hoogh Moghende als teycken dat de Kiekie met alle de aenhoorighe Ghevesten / en ontrent ghelegghene Landeryen en superficien / onder het ghevelt en eyghendom van haer Hoogh Moghende waren staende. Maer wat vruchten heeft het doch ghebaert? als langhdurzighe sijnact en verminderinghe van aensienlijckheydt / want de Zweedtsche dooz een onberdzaechlijcken hooghmoet / hebben het neder gheworpen / ende nu men het daer by blijven laet / dunckt het haer / ende voornamentlijck den Gouverneur een Romepusch-Stuck te wesen / het is wel waer / datmen verscheyde Protesten / soo wel daer teghen als op andere vooz-vallende saecken ghedaen heeft / maer sy hebbender soo veel van onse / als of haer een Kraey over het

het hooft blooch / ende het is te beduchten / dat indien desen Gouverneur toe-voer van Volck had / men soude meerder dols met hem hebben / als men met de Engelsche / of eenighe van haer Gouverneurs ghehadt heeft / en dit in't kort vande Tweedtsche / daer des Compagnies-Officieren wel permenter verklaringhe souden kunnen doen / als waer alle de Stucken ende Papieren onder zijn berustende / daer wy ons nevens de Journalen aen refereren.

De Enghelsche hebben op verscheyden tyden en plaetsen ghesocht dese Kebier te incorporeren / daer sy doch segghen de naeste toe te wesen / doch het is haer tot noch toe verhindert / door verscheyde protesten / en oock dat men haer niet ghevoelt verjaeght heeft / wel wetende dat soo sy daer eens quamen neder te slaen / men de Kebier quijt soude wesen / of veel inseyte daer mede hebben / want sy soude daer met groote menichte nae toe swermen. Alhier gaet daghelijck seer vaste spraek / ende men bericht ons het haest sal gheschieden / dat de Enghelsche niet veel Families haer daer nae toe sullen begeven / het is te dencken / dat soo dit volck daer komt te nestelen / sy het inder haest over al soo sullen besetten / dat noch Hollantsche noch Sweedsche daer in korten veel sullen te segghen hebben / ten minsten het sal zijn perijckel loopen / de Kebier heel of voor het meeste ghedeelte quijt te wesen / indier in korten tijdt gheen merckelijcke voorszichtheit in ghebruyc wt wert / ende dit souden dan de Vuchten wesen van Populatie / daer nochtans tot op hynden de Belwinthebberen vande Compagnie gheen acht ofte regard de pijn woert opghenomen hebben / daer het haer nochtans genschsaem / ende niet verscheyden schybens bekent ghemaect is / maer sy zijn eer belet en hinderlijck ghewoest / want het ging hier mede als met de reste / dat de gerictheit de wysheydt bedrogghen heeft / want nu gaet de spraek dat de Enghelsche daer een Dorp en Handel-Huyt maecten willen / ende inder waarheyt soo sy het beginnen wullen / daer is niemant hier te Lande vande Compagnies weghen / die het haer beletten kan / of apparent veel woert om doen sal / ende niet langer gheleden als verleden jaer / hebben verscheyde vyde luyden / daer oock sommighe van ons ont'er waeren / en die altesamen goede Meesters in het Vaderlant hadden / of hebben konden / versochten een plaets aldaer te maghen oprechten / te weten een Handel-Huyt / eenighe Brouwerijen in Plantagies / op Conditie en Doorwaerden men soude haer eenighe behoorzijcke vycheden en exemptien geven / doch dit werde hy den Generael afgheslaghen / seggende dat niet te kunnen doen / noch daer geen ordze of last vande E. E. Heeren Majors toe te hebben / maer soomen daer yetwoes wilde beginnen sonder vycheden of dierghelijcke / dat soude eenichsints kunnen geschieden / ende als wy zijne E. Ed: verdoonde / dat ons alomme vyde Raburen / sulck ghensoch aen ghepresenteert wierde / so wy ons maer verklaren wulden / leden van haeren Staet te wullen heten / en dat dese plaets Dupsent ghebaer van de Sweedsche en Enghelsche liep / antwoorde zijne E. Ed: sulck wel te weten / en dat het soo was als wy seiden / ghelijck hy oock inder daet wel wist / de reden was oock voor ons / maer den last die vande Majors hadde was foodanich / dat hy het voor haer niet en konde verantwoorden / nu wy zijn blint in dese saecken / maer een van

beide moet waer zijn / dat is / of het schort aende Directeur / of het schort aende Bewinthebbers / of aen alle beide / hoe het is / of niet is / de een schuyft het op de ander / en ondertuffchen loopt alles in ruine / vzeemde besitten het Lant / en baren vast wel / spotten noch niet met ons toe / als wy wat seggen / sy genieten vze Privilegien en exemptien / welcke / indien onse Nederlanders genoten hadden / en genoten als sy doen / buyten twyffel / naest de hulp van Godt / sonder welck wy niet ver moghen / sy souden soo wel of beter Florenen als sy doen / vze de Compagnie of haer ministers is tot noch toe gheweest / en is belet en oorzacch / dat het niet het Lant niet beter gaet / het is oock niet te hopen dat weghen hare begeerlichheit en quade ordree / soo lang het onder haer bestuyt en ghelwelt is / beter wyt het Lant gaen sal / maer het sal wel stummer worden / doch de rechte tijt om van dese saeck te handelen / is noch niet ghekomen.

Vande gheleghentheden, en goetheden der Wateren.

Verhaelt hebbende de gheleghentheden des Landts / de Grenzen / ende en gheboiten deszelfs vande gheleghentheden der Kieieren gesproochen hebbende / soo sal het niet buyten ons boornemen wesen / een woort vande goetheit en bequaemheit des Waters (dat Sout / Zach / en Vars is / naer de gestalte der Plaetsen) daer by te boeghen / men heeft in Nieuw-Nederlandt vier Hoof-Kieieren / de Zuidelijckste inde ghemeene wandelingh / heet de Zuyt-Kieier / de Baeremen inde Kieier komt / de Godijns-Baer / niet om dat de Kieier Zuiden opstrecht / maer om dat het de Zuidelijckste Kieier van Nieu-Nederlandt is / een ander / die dese van het Zuyt of naest leght / oock de vermaerste en beste is / ten aensien den handel en populatie / is ghenaemt Rio Montanjes, van weghen eenige Bergen / of Mauritijs-Kieier / inde wandelingh de Noord-Kieier / om dat sy meest en seer verre naer het Noorden opstrecht / de derde is de Oost-Kieier / om datse vande Manathans Oost strecht / alsoo ghenoemt / dit werdt by veel niet voor een Kieier / maer voor een Baer ghesouden / om dat het om sommighe Plaetsen seer wijt is / en weder-zijts in Zee loopt / wy houden het nochtans voor een Kieier / en daer werdt het in't gemeen voor gerekent.

De vierde is de varsche Kieier / om datse meesten-deel vars Water is / hoben de andere / behalven dese Kieier zynder noch veel en verscheide Baeren / Habens en In-boeghten / seer bequaem en dienstigh / sommighe oock wel den naem van Kieieren souden moghen voeren. Daer zijn oock meenichte van Binn-Waters / sommighe groot / andere minder / mitsgaders Daer-bare Killen / die wel Kieieren ghelijcken / en meenichte van Kreecken / seer dienstigh om het Landt over al te Bewaren / ghelijck de Kaerte

Maerte van Nieuw-Nederlandt ons dat self de sal bewaer-heden / noch zyn-
 der heel en verscheyden Water-Dallen en Stroomen / Killen / bequaem om
 Molens op te stellen van alderley soorte / ten dienste der Menschen / en on-
 tallijcke veel kleyne Kiltelgens / Spruytjes ober al dooz het Landt / als
 Anders dooz een Lichaem / doch al bars Water / wyt-ghesondert eenighe
 aende Zee-kant / die Sout en Bars zijn of Brack / al te samen seer dien-
 stigh om het Wilde en Tamme Bee te drincken / ende Ober-Wateren tot
 de Gebieren of in Zee losen / behalven allen desen zyn der noch ontallijcke
 Fonteynen en Water-Wellinghe / ober al dooz het Landt / oock ter plaetse
 daer men gheen Water soude vermoeden / als op Klippen en Korzen / daerse
 Sprinck-Aders ghevoys wyt-vlieten / ende zijn sommighe soodanigh / datse
 waerdigh in eeren ghehouden zijn / niet alleen om datse alle (wyt-ghesondert
 inde Kreupel-Wossen) seer kilaer en sybber zijn / maer veele hebben dese ey-
 ghenenschappen / datse des Winters roocken van warmte / en des Somers
 soo koel zijn / datmen daer seker gheen handen in lijden kan / weghens de
 koude / oock in't heetste vande Sommer niet / en die toe-val maecht haer
 aenghenaem / tot het ghebruyck der Menschen en Beesten / daerse oock son-
 der ghebaer van konnen ghenomen worden / want hoetwel pemaent daer
 van drinckt / het bekomt hem niet qualijck / al is het schoon seer heet we-
 der / dit dan soo ghesecht zynde vanden eyghendom / gheleghentheydt / goet-
 heydt en vruchtbaerheydt van dese Provintien / waer in soo ver onse kleyne
 erbarentheydt reyckt / gheene Provintie in Europa behoeft te wijcken / en
 wat de Regotie belanght / daer Europa / en onder andere / Nederlandt
 booztreffelijck in is / dese Provintie leydt daer niet alleen seer gheleghen en
 bequaem toe / maer soude oock (alser Menschen waren) bebonden werden /
 meer waren by en in sich selven te hebben / ghetrocken in andere Landen
 als sy selfs wyt andere Landen behoeven te trecken / desen inghesien / sal het
 den verstandighen weynigh werck wesen af te weten / ende ordentelijck te
 overlegghen / wat den Nederlandtschen Staet aen desen in sich selven soo
 heerlijcke Provintie gheleghen is / waer toe sy haer in toekomende souden
 konnen dienen / ende wat booz een toe-vlucht het booz alle behoeftighe in
 Neerlandt soude wesen / soo wel van hooge / middelbare / als laghe Staet /
 want het is hier booz alle Menschen / die perwes by der handt nemen willen /
 veel beter aende kost te geraecken / als in Nederlandt.

Wy konnen de Fonteyne aller goetheydt niet ghenoeghsaem dancken / dat
 hy ons in een soo goeden vruchtbaeren ende ghesonden Landt ghevoert heeft /
 dat wy nochtans niet onse meenschuldighe sonden / die wy noch dagelijcks
 hier te Lande bijster op hoopen / niet verdient hadden / wy zijn oock ten hoog-
 sten aende Wilden ghehouden / die ons niet alleen dit goede en vruchtbaere
 Landt inruymen / en booz een kleynje in eyghendom overgheben / maer
 oock daerenboven niet haer goet en onderlinghen handel verrijcken / soo
 datter gheen in Nieu-Nederlandt is / of op Nieu-Nederlandt handelt / of hy
 is inde Wilde ghehouden / groote schande is het ons nu / en gheluckich
 souden wy wesen / soo wy dese welvaet ghelijck wy behoorden erkent hadden /
 ende de Wilde booz het haere dat sy ons mede deelen / weder hadde getracht
 het eeuwigh goet / booz soo veel in ons is / mede te deelen / het staet te
 vresen.

breuen dat sy ten jongsten daghe weghens dit quaet haer teghens ons verhef-
fen sullen/ Heere der Heerscharen/ vergeeft het ons dat wy tot reden ons daer
in niet beter ghedragen hebben/ gheeft doch de middelen en bestiert onse her-
ten/ dat wy in toekomende ons hier in naer behooren quiten/ tot onser en
haerder Ziel en salicheyt/ en grootmaking dynes Heylighen Naems om
Christi wille Amen.

Met eerbiedicheyt ghesproochten/ men behoort de moeyten die daer ober
het scepden der Limiten sullen loopen/ ende de kosten die der metten eer-
sten ober het naerder beholcken van dit Landt sullen ballen/ ober het hooft
te sien/ ende te ghedencken/ dat de beginselen zwaer zijn/ ende het zaepen
verdrietich soude vallen/ soomen hem niet Maepen niet vertroosten/ het
welck wy vertrouwen ende ons selven als versekeren/ de Hoochlochtighe
erbarentheden van haer Hog: Mog: beter sullen betraechten/ als wy bequaem
zijn dat te segghen/ doch het soude billick haer Hog: Mog: ende eenighe an-
dere Lief-hebbers die dit te doozen mochte kinnen/ vzeemit moghen dunc-
ken/ dat wy van dese plaetse soo loffelich sprecken/ ghelijck wy doen/ en
oock waer weten te wesen/ daer wy nochtans van ghebzeck ende armoede
klaghen/ en vooz de selve versoeken hulp/ bystant/ redres/ mindering van
laste/ populatie/ ende meer dierghelijcke/ en vertoonen dat het selve in een
soberen en seer Bouvallighen stant is/ jae soo seer dat sonder merckelijcke
hulp en bystant/ het selve sal t' eeuernael heenen vallen/ en van vzeemde be-
heerst worden/ soo sal het dan nodich wesen de rechte reden en oorzaeck aen
te wijzen waerom Nieu-Nederlandt in een soo slechten toestand is/ als het
rechte voort wert bevonden/ het welck wy soo oprecht eemboudich en waer-
achtich doen sullen/ als eenichsints mogelijck sal wesen naer de waerheyt van
saecten/ ghelijck wy dat selve gesien/ bevonden/ ende ghelooft hebben/ doch
alsoo dit verhael niet alleen veel wederstrebens en smadens sal onderwoopen
wesen/ en lyden moeten als meenich op haer seer raekende/ soo bidden
wy haer Hog: Mog: seer ootmoedelijck en alle Lief-hebbers die dit te doo-
zen kinnen mochten/ datse vooz gheen opghesochte/ en versierde onwaer-
heden/ de waerheyt laten wycken/ oock gheen andere ghetuygenis hier
teghen aennememen/ als van soodanighe onpartydighe die noch directelijck of
indirectelijck/ niet qualijck by het verderf van Nieu-Nederlandt ghebaren
zijn/ handt daer in ghelijck hebben/ of andersints aende selve verplicht
zijn/ ende hier mede gaen wy ober tot de reden/ en eenichste oorzaecke van
het quaet/ het welck wy in het beginsel van ons request aen haere Hog:
Mog: wel stellen/ doch te hoort ende dwyster.

Het ver-
hael van-
de rede-
nen, oor-
saeck,
waerom
N. N. in
een soo
slechten
toestand
gekomen
is, sal veele
op haer
seer raken
die van
haer ghe-
haet wer-
den,

Van de redenen en oorfaecken waerom en hoe Nieu-Nederlant foo vervallen is.

Gelijck wy dan sprecken sullen / vande reden en
oorfaecke die Nieu-Nederlant in een foo slechten en Voudalligen
(a) toestand / gelijck het nu bevonden wort / gebracht hebben / soo
achten wy nodich de selve eerst onderscheyden te noemen / ende wy
houden het hier voor / ghelijck wy dat daghelijck by experientie sien ende be-
houden / voor soo heel ons verstant reycht / dat het is de quade regering met
haer ghevolch en aenhangh / om niet een woort te noemen / en daer is geen
andere dat daer beter op past / (b) wy komen oock niet onse beste kennisse niet
andere sien of dit is de eenighe en rechte gront-steen van het verderf en ruy-
ne in Nieu-Nederlant / dese Regeringe daer soo veel misbruyck uyt volcht /
bestaet tweefins / te weten / in het Vaderlant by de Betinthebbers / en hier
te Lande / wy sullen eerst kortelijck eenighe oorde ende mislagghen uyt het
Vaderlant komende aenwijsen / en daer naer verder gaen tot de reste / en sien
hoe het hier aengheluassen / en sich versterckt heeft.

(c) Inden beginne van dit Landt / soo hebben de Bewinthebberen vande
Compagnie / haer voornemen berkeert gheslagen / en sy hebben ons erach-
tens meer ghesien op eyghen baedt / als Lant welbaren / en meer ghelooft
verstercken haer / als oprechten / dit bewijzen de onnodige onkosten van tijt
tot tijt ghepleecht / de bezwaerde Reckerening van Nieu-Nederlant / het aen-
reychenen der Colonien / meest van Betinthebbers haer dyphen der Nego-
tië / tot welck ende oock den handel opghestelt is / en eyndelijck het niet po-
puleren / het liet sich aensien metten eersten als of de Compagnie dit Landt
niet haer eyghen dienaers soude hebben willen populeren / het welck groot
misverstant most wesen / (d) want als haer tijt uyt was / vertrouwen die weer-
niet mede brenggende als wat voor haer beurs en voor het Lant een quade
naem van grooten honger en andersints / ondertusschen daer was geen pro-
fijt maer groote maent-gelden / ghelijck de Reckerening van Nieu-Nederlant
dat ghetuyghen sal.

Hadde de E. West-Indische Compagnie in het begin op populatie ghe-
sien / in plaetse dat sy groote onkosten maecten over onnodighe dinghen die
niet beter ghelegentheit mosten gheschieden / en oock dan wel gheschieden
konde / de Reckerening van N. Nieu-Nederlant soude soo niet bezwaert zijn /
alste nu is / eerstelijck door het Cinnieren van het Schip van N. Nederlant /
tot excessive kosten / door drie zwaere Molens / door Steenbacken / door
Ceerzanden / door Asch branden / door Sout maken / en dierghelijcke
dinghen meer / dat door slecht beleyt en oberflach heel te niet ghelooopen is /
of weynich van ghekomen / nochtans wel ghekost heeft / en hadde dit ghe-
bruyck

(a) De quade Regering is het ver-
derf van N. N.
(b) De Rege- ringe in N. N. is
tweefins,
de overge-
sonden of-
dre vande
Bewint-
hebberen,
en de
practijc-
que aende
Direct-
eurs.
(c) De Be-
wintheb-
bers heb-
ben haer
voorneme
verkeert
geslagen,
(d) De Com-
pagnies
Dienaers
geven het
Landt een
quade
naem.

(a) N. Nederland is veel beter en bequamer als N. Engelant.

(b) De Compagnie weygert Iacob Walingen inde Versche Revier.

(c) De faute vande slechten Staet van N. Nederland, schuyt mede onder de Bewinthebbers.

(d) De rechte Negocie wort vande Compagnie in N. Nederland onder gehouden

(e) Het is prijselijck op de Contra bandis te letten, want sy verdueren het Lant.

(f) De Christe-

bruyck gheweest om het Landt te bevolcken en bestialen te transporteren/ het Landt hadde nu van groote aensien mooghen wesen.

(a) Dit Landt en deses Lants gelegentheyt is veel beter en bequamer als dat de Engelsche besitten / en soomen nu niet op eppen baet en particuliere handelinghe gesach hadde/ gelwis de noot soude ons soo veer niet overtreffen.

Waddemen de eerste exemptien rechtsinnich betracht ghelijckse te legghen/ en niet met singuliere insichten gepractiseert / gelwis daer souden haer meer Lief-hebbers van Nieu Nederlandt beneersticht hebben dat te bevolcken/ en in te nemen/ de andere Clausulen ooc diemen heeft weten in te voeren/ hebben de particuliere altijt den noot benomen en ondergehouden/ soo dat sy van die der kennisse van hadden / onderrecht zijnde / niet dorsten bestaen / 't is wel waer / dat de Compagnie wel eenighe personen heeft oberghevoert/ maer niet daer by ghecontinueert / soo dat het wepnich voordeel ghedaen heeft / het hadde oock gheen rechten aengangh / want het gheschiede of der gheen meeninghe by ware gheweest.

Het is ons onmoghelijk te verhalen / en pertinent op te stellen / waer in en hoe menichmael de Compagnie dit Landt schadelijck en teghen is gheweest / sy heeft niet ghewilt dat ons eppen Partie het Landt soude innemen/ ghelijck dat aen (b) Iacob Walingen/ met de zijne ten aensien de Versche Revier / en nu kortelijck ten aensien de Zuyt- Revier/ gebleecken heeft / en in middels soo sijnder vyeemden mede dooz ghegaen / ende daer was gheen ordze als diffencibe en by protest daer teghens te gaen / men konde oock quaelijck anders/ want de Garnisoenen conform de exemptien zijn niet compleet gehouden/ (c) soo dat de faute van N. Nederlandt slecht staet/ soo wel in het Nederlandt als hier schuyt / jae het saet vande Dorloch/ volgens het segghen vanden Directeur Kiest / is het Nederlandt mede eerst ghesaep / want den Directeur Kiest sepde ordze te hebben / om de Contributie vande Wilde te vorderen / dat wel goet soude hebben konnen wesen / als het Lant ghepopuleert hadde gheweest / maer nu buyten tijt was.

(d) De negocie sonder welcke alse recht is/ geen Lant welvaert is mede dooz haer te doen soo verballen datse nergens nae licht / en meerder Slaefachtich als by is / ten aensien de zwaere Negocie en al het visiteren en Molestie datmen daer mede heeft / de visitatie prijzen by wel hoor soo veel het gheschiet ten aensien van Contrabandis.

(e) Die het Lant verdoorden hebben/ende nu upt alle strecken gaen/also de Bewinthebbers aen hare Officieren daer selfs ordze toe geben/ maer behoorde van nochtrans sonder partialiteyt te gheschieden / dat niet altijt soo is. De Recognitie loopt hoogh / aen Visiteren en Confisqueren is geen gebreck/ en dit diberteert de rechte Negocie/ en uptgesondert eenighe wepnige/ soo geschiet de selve maer Proforma om onder desen dekmantel den verboden handel te dypen/ [A] ondertusschen so worden de Christenen schier getracteert als wilden in het Koopen vande nootwendicheden diese niet missen konnen / het welke groote klage/ Glende en armoede veroorzaecht : als by exempel/ de Kooplieden verkoopen haer die wepnich verderf onderkooppen sijn/ tegen een Centge/ en dat ruym/ waer somtijts in dese of geene soorte af treck ende gebreck

en schier als Wilden ghetracteert.

breck is / ende de Schotten die met klepne Cargasoenen komen / en sommige andere die haer mede bemoeven / koopent het soo van haer op / ende verkopen het weder aenden ghemeenen Man die het niet missen kan / veeltijts tegen een Centge hooger upt / ofte hooger en lager nae het ghetrocken ende ghewilt is / op de natte waren die veel Lackagie onderworpen sijnnemense meer / ende die het van haer koopent / handelen daer mede als vande drooge gheseyt is / en doorgaens wel soo slim / [a] so dat de goederen dooz de eerste tweede / ende sommijts inde derde hande wel een twee Centgens meer vercocht werden / wy souden niet kunnen bedencken wat al practijcken daer verformen sijn / om eyghen ende particulier profijt te doen / en om het Landt te bevolcken is weynich ghedocht / wy zuyghen ghedocht / men heeft het volck noch daer boben verjaecht dooz harde en onredelijcke Procedueren / daer haer E. C. nochtans ordze gaben / [b] want aen den Directeur kiest is gheschreven vande Bewinthebbers dat hy soude daer gheen faute was actie soecken / en een halve faute dooz een heele reekenen / en soo doozts / men heeft noch ghesien hoe met de acht Mannen haer Vrieden ghehandelt is / en wat daer op ghevolcht is / behalven noch veele orders en Instructien die ons niet bekent sijn / en mede dienen tot verwoestinghe / doch dit hier latende / ofte soo nu / soo dan / een woort / als het pas geeft verhalende / laet ons gaen besien hoe hare Dienaers en Directeurs met de hare hier van tijdt tot tijdt gegraseert hebben / [c] die soo wel met haer / als met de rest gespeelt hebben / als de Kat met de Muys / het soude wel doenlijck wesen haer handelinghe aen doen / van aenbeginne te verhalen / doch alsoo de meeste van ons doen hier niet present waren / en dierhalven gheen Ooch ghetuygen / oock dat het lang gheleden is / en de memorie ten deelen ontgaen / mede ten onsen aensien soo slim niet was / als daer naer doen het Lant vyz gegeven wert / ende vyz luden begonden te vermeerderen / soo willen wy de beginselen oberstaen ende Heer Lubbert van Vincklaghen Vice Directeur van Nieu-Nederlant / de regeringhe vanden Directeur Wouter van Twiller laten verhalen / die bekent is daer tydninghe van te hebben / ende wy sullen aleenich spreucken vande twee laetste drochige en bystere verwoeringe / [d] wy souden wel regeringhe segghen onder den Directeur Kiest die nu wel ober is / maer de smarte noch van duyzt / en vanden Directeur Stubefant die noch staet / soomen het staen noemen mach / dat t'eenmael onder de voet leydt.

[e] De Directeurs hier te Lande verre van haer Meesters zijnde waren dicht by haer profijt / sy hebben oock haer eyghen dingen altyt seer fatsoenlijck weten te doen / weynich tot haer schade / nochtans onder goede Deckmantels als het ghemeene en dierghelijcke / sy hebben haer oock niet anders ghedraghen dan offe Souverainen van het Landt gheweest waeren / soo als sy het hebben wilden / heeft het altyt moeten wesen / en soo sy begeerden soo was het / [f] De Bewinthebbers seggense sijn in het Naderlant wel Meesters / maer hier te Lande sijn sy Meesters / soo als sy het verstaen / sal het gaen / daer valt gheen appel op / ende dit is haer tot noch toe niet zwaer geweest in practique te houden / want daer waren weynich Menschen / en die dan

¶ 2

[f] De Directeurs speelen den absoluten Meester.

[a] De Goederen in N. Nederlandt werden een twee en drie Centgens vercocht.

[b] De Bewinthebbers gheven ordre datmen halve foute voor heele sal reekenen en verschrickt so het volck.

[c] De Directeurs spelen met hare Meesters en Onderdanen als de Kat met de Muys.

[d] De smarte van Kiesten regeringe duert noch.

[e] Onder den Deckmantel van ghe-meen, doen de Directeurs haereygen dingen.

(a) Den Directeur noch meest seer siecht en onerbaren / behalven datse noch de Directeurs alle daghen van doen hadden / en sooder dan noch eenighe berstandighe onder waren / die op haer epghen boeten gaen konden / die soghtmen te verobligen / en hare practijcke / die altydt subtyl en dupster was / konden sy niet-ten eersten niet bekennen / ghelijck dat haer soo verscheyden malen alsoo gheslucht is / en somtijds oock wel goeden dunn ghehadt heeft. [a] Den Directeur Kiest seyde selfs / en liet oock dooz andere segghen hier te wesen, wesen als Souverain / of ghelijck de Prins in Nederlandt / het is hem en dat hy hier te Lande verscheyden reysen verhaelt / en hy hadde daer noyt ver- hier telan- wes besonders teghen / het weygheren van Appel / en dierghelijcke Ac- de Souve- tien meer / bewijst het so klaer / dat het ons er - achtens gheen ander van rain recht doen en heeft. Dese peghentwoordighe Directeure doet oock he t self de hadde, [b] want in het weygheren van Appel was hy mede te huys / hy dis- meer als puceert oock seer gaerne / dese Wet / de Prins is boben de Wet / en de Com- appliceert dat soo wyndodigh op zyn epghen Persoon / dat het zyn pagnie. selven schaemt. [c] Dese Directeurs dan de macht in haer handt heb- (b) Strijc- vende / konden doen / en deden oock wat sy wilden / naer haer goedit- hout wey- duncken en wel - gheballen / en als het soo was / moest het rechte wesen / gert mede om dat het haer behaechde / het is hemelijck / dat die gheene / die macht Appel, aen haer nemen / en ghebruycken om te ghebidden watse willen / dichtwilts (c) Struyc- meer ghebidden en willen / alse wel behooren / en of het schoon schijn of hout ap- gheen heeft / soo zijnder noch altydt eenighe Persoonen die het prijsen / som- pliceert de nighie upt lust / om quaet te helpen / en sien doen / andere upt vrees / en soo Wet, de klaechmen noch met Jan Vergas Clemente adueis van de sachtmoed- Prins is dighejdt des Hartogh / doch op dat wy niemandt achter - dencken geben / boven de van wat te vreet te waeyen / soo sal het dienstigh wesen met exempelen te Wet op bewijzen / [d] den upt - gangh vande Heer Directeur Kiest / ende de Di- sijn selven. rectie vande Heer Directeur Stubefant / tot weynigh booz ons vertreck / (d) Den doch wy bekennen gaerne / dat wy alle streecken [om datse soo be- vuytgan- decht / dubbel en listigh ghedreven zijn /] niet volkommen sullen kommen van Kiest verjalen / nochtans sullen wy naer ons vermoghen eenighe stellen / en- werdt met de laten de Leento upt de Klaento oordeelen.

Ons ooghe van staende op de Regieringhe van desen Directeure Kiest / exempe- soo ontmoet ons eerstelijck de Kerck / en wy sullen in ghevolghe van len bewe- dien spzecken? [e] van de ghemeene / soo Kerckelijcke als Borzgher- (e) Vande lijcke Middelen / doch om dat dese Man nu af-lijgh is / en dooz ee- Kerck en nen Jochem Pietersz Cuyter / en Cornelis Molyn / wy wat van zyn Kerkelijc- handeligh en doen verthoont is / soo sullen wy hier mede soo hoort in keGoede- gaen / als wy eenichsints kunnen.

[f] Eer den Directeure Kiest den onnodighen Oorlogh ober het Landt (f) Den ghehaelt hadde / was zyn principael booz - nemen / en trachten zyn sel- onnodi- ven wel te versorghen / en eenen grooten naem naer te laten / doch buy- gen Oor- ten zyn epghen en des Compagnies kosten / want die heeft noch noyt logh over perwes aensienlijcks by het Landt op - gheset / daer het van verbeterd is / ten desen eynde oordeelde hy seer noodigh het stichten van een Kerck / doorKiest [te meer / alsoo doen inde Molen was / datmen in Kerselaers - Wijck en- gehaelt.

een Kerck soude (Timmeren/) als zijnde een publijck werck / [a] dit dan soo in't ghemoet draghende / openbaerde het de Kerck - Meesters / daer hy selfs een van was / die het geerne toe - stonden en yesen / men sprack dan vande plaets waerse staen soude. Den Directeur wilde / en oordeelde / datse in het Fort staen most / daerse oock teghens wil en danch vande andere gheset is / ende immers soo wel past / als het vijfde Wiel aen een Waghen / want behalven dat het Fort kleyn is / op een punt leydt dat meer importeren soude in cas van populatie / [b] de Kerck / de Gemeente diese behostighe hebben / eyghen behoort te wesen / soo hreectse / en beneemt den Zuyt - Oosten Wint aen den Hooren - Molen / die daer ontrent staet / het welck een mede onsaek is / dat men des Somers dickwoils by ghebreck van Malen sonder Broot sit / doch het is dit alleen niet / want den Molen is versloft / en door dien hy meesten tijdt leck ghesaen heeft / vergaet hy wat verrot / soo dat hy nu niet verdraghen kan / meer als met twee Roeden te gaen / en oock al ontrent vijf Staren soo ghegaen heeft / doch herende weder tot de Kerck / daer den Hooren - Molen ons wat af - ghetrocken had. Den Directeur hadde dan besloten een Kercke te Timmeren / en dat ter plaets daer het hem goet docht / het manqueert hem aende Penninghen / en waer die te bekomen / het ghebeurde om dese tijdt / dat den Predicant Eberardus Bogardus een Vrouw vooz Dochter besteede / dese ghelegghenheyt oordeelde den Directeur een bequame tijdt tot zijn boornemen te wesen / dat hy naer den vierden of vijfden bronck oock in't werck selde / ende hy selfs met een goet exempel voozgaende / liet de Broylofs - Gasten teykenen waerse tot de Kerck gheben wilden / [c] yder dan met een licht hoest teykenende rijckelijck wegh / de eene teghen de ander / ende hoewel het eenighe wel beroude / doen de sinen weder r'huys quamem / sy mosten euentuel betalen / daer viel niet teghen / de Kerck werde dan teghens yders goet - duncken / in't Fort gheset / de eer en eyghendom van dat werck moerren wpt het op - schrift oordeelen / dat ons oordeels twijfelachtigh is / ende aldus leydt / Anno 1642. Willem Kieft Directeur Generael, heeft de Gemeente desen Tempel doen Bouwen, Doch hoe het daer mede is / daer latende / soo heeft de Gemeente nochtans daer vooz betaelt.

(d) Nu is het onsen tijdt om van Kerckelijcke Goederen te spreken / en om de waerheyt gheen ghelweft aen te doen / wy weten niet datter tot noch toe eenighe ghelweft zijn / of datse eenighe in - komen heeft / wpt - ghesondert dat daer toe ghegheben werdt. Daer is oock noch by de Compagnie / noch by de Directeur noyt eenighe blijt of inoeyten aent - gheleght / om eenighe te bekomen of vast te stellen.

(e) Tot een ghemeen School is oock seer langhe niet de Schael omghegaen / men heeft het oock niet de mont Gerimmert / maer tot noch toe is de eerste Steen niet gheleydt / zijn alleenich eenighe Materialen versocht / het met de gelt nochtans daer toe ghegheben / heeft zijn wegh al gebonden / en is meest verconsumeert / sodder gheens te hoer komt / en men heeft oock hier toe noyt perwes in vast goet op - gelept.

(a) Kieft was een vande Kerck-Meesters, den Directeur doet de Kerck in't Fort setten teghens wil en danch van alle de Kerck-Meesters. (b) Door de Kerck is der Molen Betimmert. (c) Op de Brayloft teyckent yder war hy tot de Kerck wil geven, dat daer naer veele weer berout, doch sy moeten betalen.

(d) Daer, (e) Tot het Kerckelijcke Goederen. (c) Tot het School is omghegaen.

[a] Hetar- me gelt staet meest onder de Bewint- hebbers, en men kan noch Intrest noch Capitael van haer krygen.

[a] By den armen die nochtans best bersten is/ vintmen anders niet als dat met het sacken inde Gemeente vergadert is / uptghesondert eenige boeren en vrye giften bande Inboonders / doch het gelt staet een merckelijcke deel onder de Compagnie die het van tijt tot tijt hebben ghelicht en ingehouden/ sy hebben al vooz jaer en dach beloost interest te betalen / doch wat moepten men daer toe doet soo kunnen noch interest noch Capitael van haer krijgen.

[b] Van een Wees-hups / Gasthups / Outman-hups / en dierghelijcke is sountijts wel een vliegent woort ghehoort / maer men heeft tot noch toe niet horen sien datter eenige Cours/ordze/ of regel ingestelt is: [b] wpt allen desen dan blijkt genwechsaem datter gants gheen rechte soch of neersticheyt by de Compagnie of hare Officieren is gedragen/ vooz eenich Kerckelijck Goet/ oock in 't minste niet vooz soo veel van aenbeginne tot nu toe is komen bekent worden / maer ter contrarie is vlijt en neersticheyt ghenoech aenghesent om de Minjons nauw te verbinden of nieuwe te maechen/ ghelijck wy dat tot zijner tijt hier nae verhalen sullen / en nu vooz treden en sien wat gemeene Bozgherlijcke middelen gheveest zijn tot op dato van ons vertreck / op dat oock openbaer werde wat vlijt en sozge de Directeurs daerinne ghehadt en ghedraghen hebben.

[c] Met den eersten dan onder de Regieringe banden Directeur Kiest/ was ser niet soo veel ghelegenheyt toe alser wel daer na geweest is/ dooz dien de recognitie bande peltieren in het Vaderlant betaelt/ ende de vrye luyden noch gheen accijsen en gaben / maer naer dat het ghemeene verderf / segghe den lichtvaerdighen Oozloch ghebaert was / heefmen begonnen de recognitie bande Peltieren hier te Lande te trecken / en ghetracht een Bier-Accijs op te stellen / waer over men met de acht Mannen die der bande ghemeene doen ghehooren waren/ gheconfercirt is / die dat soo niet verstonde / maer sy begeerden te weten op wat ordze en hoet het gheschieden sou / en hoe lang het duren moeste / den Directeur Kiest beloofde dat het niet langher duren soude dan tot datter een Schip bande Compagnie quam/ een nieuwen Directeur/ wert met of dat den Oozloch ten ende was / [d] en hoewel men aen alles seer twijfelde en dies niet consenterde / soo hoerde hy het eventwel met ghewelt in / de ingevoert. Vrouwers die der niet toe verstaen konde / gafmen haer Bier den Soldaten [e] Den prijs / en dat gingder soo mede heen / doch haerden grooten onlust / en mis- Directeur noegen.

[e] Want van dese tijt af/ begon den Directeur het Landt te splijten / en begint tot partyschap te stellen / die het aen zijn zijde stonde konde niet mis doen / het Lant hoe slim hy het oock maechte / de rest die hem teghen waren / deden alrijt te splijten qualijck / al dedense schoon wel / en de ordze om een halve foute vooz een heele en is seer te reechenen / werde doen te rechte ghepractiscirt / de jalousie was inden Ialoers Directeur soo groot dat hy niet sulde konde sonder achterdencken / dat on- allinen syn partidighe zijn partie besochten.

[f] Naer dat den Oozloch (immers gelijck den Directeur selfs seyde) ge- gaet be- eyndicht was / ons erachtens false niet rechte gheeyndicht wesen / vooz dat soeckten. het Landt bevolcht is / soo hoopte weder een dat dese Pacht weder op soude [f] Den Oorloch houden / doch den Directeur Kiest stelden het wpt tot op de konste van een sal niet ge- ander eyndicht zijn, voor dat meer volck in't Lant is.

ander Nieu Directeur/ daer seer naer verlangt werde / en eyndelijck ber-
 scheen/doch gelijk de *Comming Keabiam* / (a) want in plaetse vande hier *Ac-*
cijns af te setten/ so was sijn eerste werck een *Wijn Accijs* daer by te setten/ ne-
 bens noch andere onberdzaerhelijc laste/ (b) so dat eenige upt de gemeente selfs
 alsoo so doen geen boorzjaeck en hadden/ genootsaecht werden daer tegens te
 requesteren / doch in plaets van troost die sy verwachtten werden/ sy vanden
 Directeur wat upt gemaeckt / ende daer naer gasmen haer een schriftelijck
 antwoydt / dat den Directeur ghelijck by doozgaens soo *Largo* en *Almpel*
 gestelt hadde / dat sichte en gemeente *Luyden* als hier sijn daer in berdwalen
 moeten sonder uptkomen / ende soo heestmen boozts ghetracht van tijt tot
 tijt nieuwe *Schatten* en bezwaernissen in te boeren/ (c) in somma het is vast
 fins en soo ghestelt/ dat by den Directeur *Kiefts* tijde een merckelijck somme
 Jaerlijck ingekomen is / soo van *Recognitie* als andersints die ghereckent
 wert het eene Jaer dooz het ander wel te bedragen 16000. gul : Behalven
 noch de *recognitie* die in 't *Vader-landt* betaelt wert / en ghelijcke wel hier
 weder upt de arme ghemeente moet opghebracht werden / want het goet
 woxt daer naer verhocht en is nu soo hooch ghelooopen dat het onberdzaerhe-
 lijck is/ (d) by de *Directeurs* *Stampesants* tijde heest het al by wat hooger ge-
 loopen / men kan wel berrecken datter ontrent 30000. gul : Jaerlijck upt
 de gemeente gekomen is/ so van *recognitie/ confiscatie/ Accijs/ en andersints/*
 en noch is het geen deoch hoemen meerder heest hoemen meerder hebben wil/
 het was noch te bedragen datmen soo veel gaf als mogelijk is/ als het tot
 het gemeente beste aengelecht wert/ (e) en overmits in alle *Placcaten* beloof
 ende vast gestelt is het gelt geemployeert te sullen worden tot loffelijck en ne-
 dige gemeene wercken/ soo laet ons nu doch eens besien wat loffelijck geme-
 ne wercken hier te *Lande* sijn / en wat al het geben en *Contribueren* tot
 noch toe booz vruchten ghebaert heeft/ (f) doch om hier niet in te doolen soo
 moeten ons niet verstaen vande goederen in effecte die de *E. C. Compag-*
nie toe behooren / en eygen sijn / want dat vernant in 't bysonder toebehoort/
 was noyt gemeen/ ende des *Compagnies* effecten die sy hier te *Lande* hebben/
 moghen ongebaerlijck met *Fort/ Canon/ Almonitie/ Back-Hupsen/ Doon-*
hupsen/ Bou-wercken/ Paerden/ Beesten/ Vaer-tuyghen/ en wat het
 berder soude moghen wesen / ter somme van 60000. a 70000. gul : en het
 is seer waerschiynelijck / datter wel by wat meerder schulden teghen sijn /
 doch dit obergheslaghen / sullen by ons keeren tot het ghemeene *Burgher-*
lijck Goedt/ en sien waer de *Penninghen* van tijdt tot tijdt in ghebruyckt
 sijn / volgens de *Placcaten* inde *Regeringe/* (g) vanden *Directeur Kieft/*
 als by recht bedencken / ende alles wel versinnen en ma-sien / soo konnen
 by niet weten of binden / datter yet / (by segghen yet / het sy in 't minste
 of in 't meeste) ghedaen/ *Settimient* ofte ghemaecht is/ immers dat waer-
 digh soude sijn te verhalen. Dat de *Gemeent* aengaet of toebehoort de *Kerck*
 erenyt / daer by booz desen van ghesproochen hebben / ja het heest soo sloz-
 digh en onachtsaem daer in toeghegaen / datmen noyt perwes boozgheno-
 men / verstaen ofte ghedaen heest / dat schijn gaf om de *Gemeente* te con-
 tenteren / oock niet ytterlijck / maer men heest in tegen-deel / het gheen
 dat

(a) *Stuve-*
fant stelt
 den *Wijn-*
accijs op.
 (b) De *Ge-*
meente
 geeft een
Request
 over.

(c) *Kieft*
 treckt nyt
 de *Ge-*
meint
laerlijcx
 tot 16000.

(d) *Stuve-*
fant treckt
laerlijcx
 wel 30000

(e) Inde
Placcaten
 is beloof
 en gestelt
 dat de
 penningen
 ynt de
Gemeen-
ten, ynt de
Gemeen-
ten sullen
 gebruyckt
 werden.

(f) Des
Compag-
nies effec-
 tes in *N.*
N. monte-
re ontrent
 60000 a
 70000.
 gul : en
 zijn vry
 wat meer
 daer
 dat
 schuldich.

(g) Onder *Kieft* isser voor de *Gemeente* niet ghedaen,

[a] Het gemeen en Compagnies goet zijn verwaerlooft.

[b] Gaen voort tot de regieringe van de Directeur Stuvefant
 [c] Stuvefant is besich sonder profijt in Compagnies saecken.
 [d] Naer de Houten Kay ende Kerck is voorde Gemeente niet ghesaen.
 [e] Stuvefant is te Hoochmoedich en wil geen raet volgen.

dat uyt de Gemeente quam onder des Compagnies effecten gesmolten / en des [a] Compagnies effecten en middelen selfs / heestmen soo hier soo daer verwaerlooft / om vanden te maecten / attestanten te beweeghen / en gheen beschuldigers over het aenrechten vanden Oorloch te binden / de Negros oock die niet Tamendere quamen / werden verkocht booz Speck en Erwteten / en daer soudemen wonder mede uyt rechten / maer juist het droop door de vingers / daer zijn noch verschepde andere Negers hier in 't Land / waer van sommighe door haer langhe dienst by ghegheven zijn / doch haere kinders bliuen slaven / teghens aller volcken recht / dat penant van een bye Christen Moeder ghebooren wort / en al eventuel slaef is / en dienstbaer bliuen moet / het is ons onmoghelijk te verhalen hoe alles toegegaen is / en die het niet toestant en aboyeerde / was in 't ooch / en als het te pas quam / ghedachten hem / wy geben nu alle verstandighe te bedencken / wat vruchten dat ghebaert heeft / en wat een baen dit was om goede ghetuyghenis te bekomen / de mensch is van naturen begeerlick / en noch principael die behoeftich zijn / doch wy sullen hier naer noch eenige weynich staeltjes stellen / als wy van des Directeurs Kiest regieringe / in 't particulier sprecken / [b] ende nu boort gaen tot het Regiment vanden Directeur Stuvefant / en sien hoe het daer tot op dato ons verreck toegegaen heeft.

[c] De Heer Stuvefant is van zyn eerste aenkommen meest altyt tot op ons verreck toe besigh gheweest met Timmeren / Maetselen / maecten / breecken / Callifaren / en dierghelijcke / doch het was meest altyt in Compagnies saecken / en dat weynich tot haer boozdeel / want aensommighe is meer ghespendeert als het waert is / doch mede in 't eerste maecte hy de Kerck Zwijckbaer / die hem seer reddeloos ter hant ghekomen was / en hoorts daer naer oock [d] een houte Kay / die peder een seer dienstich is en wel te pas quam / maer naer dese tijt weten wy niet datter yet is ghedaen of ghemaect / datmen den naem van gemeen gheben kan / nochtans isser inkommen genoegh geweest / als dat inde jaer somme te sien is / en men heeft noch altyt naer meer ghetracht / ghelijck den Watersuchtigen / hier door is in korten tijt alsints seer groot misnoeghen ontsaen / niet alleen onder de Boogery die weynich te segghen hadden / maer oock onder des Compagnies Officieren selfs / soo dat oock onder haer verschepde protesten geballen zijn / wegens de onkosten en consumptie in kas van onnodighe staden / Officieren / Dienaers / en dierghelijcke die vande Majores niet ghekent zijn / als oock om dat de middelen en gelden die in 't gemeen ghegheven worden / particulierlijck worden gheeygent en verzwijck / doch al te vergeefs / daer is gheen of seer weynich beterschap op ghevolcht / en hoe meermien getracht heeft alles te helpen / en herstellen / en oprichten / hoe stimmer het gheveest is / want men heeft dan door [e] hoer moet geregeert / recht anders gewilt / eben of raet volghen schande waer / ende of alles uyt een hooft komen moeste / de vruchten hier van kinnen sprecken en van haer selven getuygen / men heeft hier nu soo langhe gheweest / en alle hage wrecken willen / en daer is tot noch toe niet eens boorden 23. July Anno 1649. petwes ghedaen weghens Elle / Ghewichte / Mate of dierghelijcke / en doen lietmen de luyden waerschouwen / datmen in Augusti naestkomende daer ordze op stellen

ten soude / dan sal den Piffaël dat verrichten dat eben soo heel te segghen is / als geeft de Duyben te dyncken / daer is oock dickwils veel onlusten en tweedracht tusschen de luyden / weghens het ghewichte en mate / en alsoo nimmer verreycht / verder konnen niet recht wesen / daer wert oock geloost dat sommighe die de Conscientie ruym is daer tweederley hebben / doch wy konnen het niet affirmeren / vande Cooren-**Mate** is de Compagnie althijt selfs verdacht gheweest / doch wie derft daer van seggen / [a] de betalinghe in Zee-want die hier te Lande gaet / is oock noyt op een goede boedt ghestelt / hoewel vande ghemeene Mannen dat versocht is / aenghebrusen hoe het gheschieden soude / nebens pregnante redenen daer by gheboecht / doch het is althijt misberstant en mishoeghen / ende als men dan van dese of dierghelijche dinghen perwos teghens den Directeur secht / verders als hem wel ghevalt / soo bekommen veel quade en spijtighe woorden / die gheene selfs die het haer ampt mede-brenghet met hem van dierghelijche saecken te sprecken / soo sy geen goede buy aen-treffen / [b] werden wel licht booz Wiegels / Berenhuyters / en dierghelijche uytghescholden.

[c] Het Fort daermen onder schuylen sal / en daer so het schijnt noch alle de autoriteyt van daen komt / lept als een Molshoop / of een verballen Schans / daer is niet een Affuyt op / of daer staet niet een stuck Canon in behoorlyck Roepaerden / of op goede Beddinghe / men heeft van eersten af gherodepen dat men het repareren soude / met vijf puncten legghen / en Roepaels maken / de Gemeens-Mannen zijn oock aenghesproocken om Penninghen daer toe / doch sy excuserden het / om dat de Gemeente seer arm was / peber een was oock vol miscontentement / ende wresden dat den Directeur indien hy hem eens op zyn Fort verlaten mocht / veel woeder en straffer wesen soude / tusschen desen is het blyben stecken / de schuit sal hy buyten twyffel op de Gemeente wel niet veel Circumstantie weten te leggen / die onschuldich is / hoe wel den Directeur het gelt van haer hebben wilden / en daer toe boorgaf ordre van haer Ho: Mog: te hebben / (d) want hadde den Directeur het vierdepart van het gelt dat hy zyn tyt uyt de Gemeente ghekomen is / was daer toe aengelecht / ghelwis daer soude niet te hozt ghekomen zijn / gelijk den Wijn-Recijs daer expres toe was ingebodert / (e) maer het was dat men Duyfent middelen socht om de Schapen te Scheeren / en de Wol is noch niet uytghewassen / ten aensien dan van publicque werken / soo isser tusschen den Directeur Kiest / en Directeur Stuvefant wemnich onderschept / want nae het maechen vande Kercke is hy boozts nalatich gheweest / en practiseerde personele actien teghens dese en gheene die hem in 't oock stonden / zyn Successieur heeft veel meerder ghelegghentheydt ghadaet om het gemeene te hantaben als zyn Boorzact / want hy was sonder Oorzoch / hy is oock ongelijck veel neerstriger en bitterder gheweest om personele actien teghen zyn ontschuldighe Wyanden op te soecken / als zyn Boorzact oyt gheweest is.

(a) Over het Zee-want en is noyt ordre geltelt hoewel het versocht is.

[b] Stuvefant schelt de principaelte vande gemeente voor Vlegels en Berenhuyters.

(c) Het Fort leyt als een Molshoop en al het Schut is buyten ordre.

[d] Het inkomen uyt de Gemeente is tot het Fort noyt aengelecht.

(e) De Directeurs practiseren personele actien doch Stuvefant is daer in flimmer als Kiest.

E

De

De Regeringhe vanden Directeur Kieft in 't particulier.

WAt den Directeur Kieft ten aensien vande Kerckelijcke / of daer aen behoorige / of Borgelijcke / soo Gebouwen / Middelen of inkomsten ghedaen heeft / is ghenoech van ter materie gesecht / versteert noch dat wy op het Raethuys gaen / en eenighe exempelen stellen / ghelijck wy beloofst hebben / waer in wy oock de hoortert sullen betrachten.

Den Raet bestont dan inden Directeur Kieft / Monsieur la Montagne / den Directeur hadde twee stemmen / en Monsieur la Montagne een / en het was nochtans hooch crimen van dese commissen te appelleren / daer nebens sat Cornelis vander Hoopkens als Fiscael / en Cornelis van Tienhoven als Secretaris / en voorts alser eenighe extraordinaris saecken voorbielen / liet den Directeur eenighe die 't hem goet docht / meest Compagnies Dienaers daer neffens roepen / doch dat gebeurde weynich / (a) nochtans gaf het miscontentement de twaelf Mannen / en daer nae de acht hadden in gerecht saecken / noch stem / noch advijs / maer sy waeren ten opsien vanden Oorloch / ende eenighe andere voorvallende saecken gheloren / om als Deckmantel / en Cattepooten te dienen / anders quamen in gheen Consideratie en werden weynig geacht / (b) als sy tegens des Directeurs meeninge verwoes verstonde / die sich doch inbeelden ofte immers andere wilden doen gheloben / als Souverain te wesen / ende dat alles in zijne handt absolupt stont te doen / en te laten / en hy bedachte weynich dat het behoudt van het Dadck de hoochste Wet was / ghelijck dat klaerlyck blijkt inden Oorloch / hoe wel men doen het Spit inde Afse ghewent was / met list en menichte van attestatien en Requesten den selven sochten op andere te schuiven / maer dat quam soo om dat het te hooch ghelooopen was / (c) en peder een het vergoeten bloet en schade booz zijn Reekeningh liet / la Montagne seyt dat hy daer teghens gheprotesteert heeft / maer dat hy teghens zijn wil en groot leetwesen was aengherecht / en dat hy daer naer doen het soo was het beste naer zijn verstant heeft helpen boozwenden / den Secretaris Cornelis van Tienhoven / secht oock inde saeck selfs gheen handt te hebben / en desaengaende dooz hem niet te zijn ghedaen als dooz expresse ordze vanden Directeur / doch dit wert niet ghelooft / want daer sijnder die la Montagne hebben hoozen segghen / (d) dat soo den Secretaris gheen valsche Rappozten gebracht hadde / het soude noyt tot de saeck ghelomen zijn / daer sijnder oock meer die het weten en peder een geloofst het soo te wesen / en het heeft oock goede schijn / den Fiscael vander Hoopkens was weghen zijn dunchen (daer al zijn wetenschap in bestont) niet vertrouwt / hadt oock hier te Lande gheen erbarentheyt / en bloeckten in 't begin den Oorloch dichtwoils als teghen zijn wil te zijn / soo dat het alleen by den Directeuren Secretaris Tienhoven berust en beruste moet / den Directeur was het hoochste ghesach vertrouwt / raede hem

(a) De twaelf en acht Mannen weynich te seggen.

(b) De Directeurs laten die vulgeren dat sy Souverain zijn.

(c) Om dat yeder een het vergoeten bloet op den Directeur leyt, soecht hy den Oorloch van zijn hals te schuyven.

(d) Den Secretaris doet valsche Rappozten.

hem vermandt tot het Lants verderf hy moeste het niet volgen/en daer nae
 trachten / den last van zijn hals te schuyben op luyden die haer doch sullen
 verexcuseren / [a] hoe wel sy naer ons oordeel niet al heel onschuldich zijn / [a] De
 de oorsaecke van desen Oorloch oordeelen wy te wesen het vorderen vande
 Contributie / daer den Directeur ordze vande Majozes toe secht te hebben / Reque-
 en zijn eyghen ontraetsame tochten / die haer principael ondeckten inde ver-
 hogge sante / maer daer zijn vrienden die dit na aengaet / en alrede begomten
 hebben / [b] wy sullen haer plaets laten / en stellen noch een a twee staeltjens tot
 ontdeckinghe van het Doelwit der Souberainiteyt / veele andere om hoort- [b] Vande
 hepts wille verby gaende / hier ontmoet ons eenen Fransiscus Doety En-
 ghels Predicant alhier / eenen Arnoldus van Herdenberch by Coop-
 man oock alhier / doch om dat dese by de saecken apparent zijn vooz
 hare Hog : Mog : in volle leden te komen / soo sullen wyse maer somma-
 rium verhalen / [c] desen Predicant Fransiscus Douthy in de eerste troublen
 Enghelant of om die te ontgaen / quam in Nieu Enghelandt / en bebont
 hem upt de Pan in 't Bier gheraecht te wesen / verhalven dan in zijn Con-
 scientie by te moghen leven volghens de Nederlantsche Reformatie / die hy
 in Nieu Enghelant onderrients miste / begaf sich onder bescherm vande
 Nederlanders / hem werde oock een absolute gront-brief met Prebylegien
 toeghestaen tot een Colonie / en vanden Directeur opghedraghen / hy hadde
 hem nu tot ettelijke Familien in een jaer versterckt / [d] maer door dien den
 Oorloch op quam werden sy alle van hare Landen verdriven / niet ver-
 lies van eenighe menschen en verderf van veel bestiael / verliesende meest al-
 le haer Hupsen en wat sy hadden / naer dat sy het een wijl tijtys ghekeert / en
 meer verconsumeert als sy wisten te bekomen / quamense aende Man-
 thans / daer al de vluchtelingen haer doen ter tijt onthielden / [e] en Meester
 Douthy wert aldaer Predikant / naer de blamme des Oorlochs over was /
 en de vrede (soo wat heen / en soodanich dat hem niemant veel betroude)
 ghesloten was / keerde eenighe luyden weder op haer Landt / den Directeur
 hadde geerne ghesien dat desen man / om dat alles te beter waer geredresseert
 soude gheleucken hebben / oock weder op zijn landt ghegaen soude hebben /
 maer om dat de vrede twijfelachtich was / en Meester Douthy niet had-
 de om mede te beginnen / was hy niet haestich / troock een tijt daer naer e-
 benwel heemen / en woonde daer een half jaer / maer verliet het weder / alsoo
 het peys gemaecht was / [f] want upt hoope dat eenige andere daer een Doy
 maerken souden / soo maechten den Predikant zijn proces / en brochten
 soo veel by dat het gheconfisqueert werde / Meester Douthy hem be-
 zwaert bindende / appelleerde vande Sententie / den Directeur antwoorde
 dat van zijn Sententie gheen appel vielen / maer dat sy absoluut gelden
 moften / ende liet den Predikant om dat woort ghehangen setten / daer hy
 xxiij. upzen blyben moeste / en doen betalen 25. gulden / dese daet hebben wy
 alrijt vooz de dwingelande ghereeckent / en gheacht een tepcken van Soube-
 raniteyt te wesen / de saecke van Arnoldus van Herdenberch / is dese in
 upthomste seer ghelijck / want nae dat Zeger Cheunisz vande Wilde ver-
 moort was / in het Berogat / en het Sacht weder aende Manathas quam /
 soo wert by den Directeur en Raden Arnoldus van Herdenberch / nebens
 twee

twee anders als Curateurs ghestelt over den Boedel / en het Jacht werde
 ghevissteert / doch daer in ghebonden eenich goet dat niet aenghegheben
 was / maer over den Fiscuel de Curateurs hoor recht trock / en pretendeer-
 de het goet hoorde Compagnie confiscabel / de Curateurs stelden haer daer
 teghen / en gaben Herdenberch hier van de last / dewelcke naer eenighe pro-
 ceduren ghecondemneert werden / als hy hem nu weghens de ghemeene
 reders gegrabeert hadde / soo appelleerde hy hoor soodanighe Rechters als
 de Reders daer toe soude verkiezen / daer hadmen het souw weder gaende /
 het was een hooch Crimen / de Fiscus maechten groot pretens / en daer wert
 een Sententie over ghebelt / waer van den inhoud aldus luyt : Gessen heb-
 bende den schriftelijcken eynd vanden Heer Fiscuel vander Hooytgens / op
 en teghens Arnoldus van Hardenberch / en dat over het appelleren van onse
 Sententie / in date den 28 April laetst-leden / als blycht byde onderteyckening
 vanden voornoemden Sr. N. van Hardenberch / van welcke Sententie
 niet kan gheappelleert worden / ghelijck hem bewesen is byde Commissie
 van hare Hog: Mog: de Heeren Staten Generael / en zyn Hoosheyt van
 Orangie / soo ist dat den Directeur Generael en Raden van Nieuw Neder-
 lant / lettende op de ghebaerlycke Consequentie die tot nadeel vande Hooge
 Oerheyt deses Landts Magistrate is streckende / [a] den voornoemden Ar-
 noldus van Herdenberch / Condemneren inde boeten van 25. gulden date-
 lijk te betalen / of in ghebanckenisse ghestelt te worden / tot dat de Amende
 sal betaelt wesen / een ander tot exempel. Indienmen nu de Teyco aende
 Itlauba kent / soo kunnen sien dat dese luyden gheen werck maechen den
 naem van haer Hog: Mog: zyn Hoosheyt van Orangien / de cere der Ma-
 gistraten / het woort van ghebaerlycke Consequentie / andere ten exempel /
 en dierghelycke meer ghebruycht hebben om haer eyghen personagie daer
 mede te spelen / [b] daerom wy dese acte die tegens den Predikante Douthe
 gheexecuteert is / hier by ghestelt / en daer soude sulcke stucken of dierge-
 lycke ten protocolle wel meer te binden wesen / soo alcht anders maer recht
 gheinfereert werden / daer grootelijck aen wert ghetwijffelt / en doch somtijts
 anders ghesien is : het blycht dan ghenoechsaem / dat het al by wat mis-
 selijck toeghegaen heeft / ende hier mede sullen wy dit laten en overtreden /
 tot de Regteringhe vanden Directeur Stubesant / met een woort nochtans
 eerst aenroerende de [c] sinistelijcke Clausule inde grondt-brieven ghedraeyt /
 soo soudemen wel daer wt oordeelen konnen van het verbolch / want men
 heeft de luyden inde grondt-brieven absolute opdrachten ghedaen / en doen
 sy meenden dat alles wel was / en sy Meester van het hare waren / en doen
 eychte men haer de gront-brieven weder af / hoorghebende datter permissie
 in vergheten was / doch het was dat niet / maer haer docht datse haer selven
 in het gheben ontriest hadden / ende daerom soo voechdenmen een clausule
 onder aen de gront-brieven / en teyckendese op nieuw / die recht stryft met
 den gront-brief / [d] so dat nu in een en deselve gront-brief een contradictie is
 sonder coleur van te konnen verdragen / want het luyt aldus inde oude brie-
 ven / ende sy slaen op het Landt / ende de Daleyen die daer van outs
 toe-hooren / ende de clausule seyt gheen Daleye te ghebruycken hoor de Com-
 pagnie / die het al wel kon ghebruycken ghenoech / ende haer competentie
 heeft

[a] Her-
 denberch
 appelleert
 en betaelt
 tot boete
 25. guld.

[b] Dese
 acte is te-
 gens den
 Predikant
 Douthe
 geexecu-
 reert.

[c] Vande
 Sinister-
 lijcke
 Clausule
 inde gront-
 brieven.

[d] In een
 en de sel-
 ve gront-
 brief is
 een con-
 tradictie.

heeft / in gront-verteben staet noch een andere clausule die ghemeen is / ende weder teghens de boest steecht / te weten datmen sich moet onderwerpen alle lasten die rede betraemt zijn / ofte noch te betraemen / dat in infinitum gheprocedeert kan worden / ende alreede verscherden Invoorders teghen gheworpen is / en andere oock discourageert op soodanighe voet petwes byder hant te nemen.

De Regheringhe vanden Directeur Stuvelant in 't particulier.

W wenschten wel alreede uyt dese Regheringe te wesen / ^[a] want sy heeft ons bedroeft / en wy bemercken ons kranck vermogen / niet te min wy sullen beginnen / en alsoo wy vande ghewone Kerckelijcke en Burgerlijcke goederen alreede ghesproocken hebben / sullen wy lessen hoe het toe gaet in het Handt-Handen vande Justitie / en het recht sprecken tusschen Man en Man / en eerstelijck des Directeurs en des raets manieren als met den vinger aenwijzen / ^[b] wat den Directeur belangt van sijn eerste komste / tot noch toe is sijn manier in het gerecht gewoest / een van beide partjen niet kracht te drijven / te bediscutieren / en voort te setten / niet gelijk een rechter betraemt / maer als een sochtbuldige voorspraek / het welck oock een groot miswoeghen aen weder een ghegeven heeft / en wy sommige soo heer gaet / en so veel te wege gebracht heeft / dat veele geen saeck voort het gerecht derken brengen / soose niet wel of tamelijck niet den Directeur staen / want dien hem tegen heeft / heeft soo veel als Son en Maen tegen / behalven dat wy soo veel selfs gheselde en verobligeerde Raden heeft / en oock sommige wel willen dat wy te vette niet pluraliteyt van stemmen dwinghen kan / soo stelt wy 't noch diekwils sijn advijs schriftelijck / en dat soo lango en ampel / dat het eenige sijde beslaet / en dan is sijn woort daer neffens / Monsieur dit is mijn Advijs / soo permant daer wat teghen heeft die spreekt : ^[c] als dat permandt op staende voert / dat niet wel te doen is / wat tegen heeft / al is wy schoon wel ghesondeert / soo onbrant sijn E. C. terfont in Doorn / en maecht sulcke ghebaerden / dat het verbaerlijck is / ja schelt de Raden diekwils uyt voort dit en dat / met leelijcke woorden / die beter op de Bismarck souden passen als inden Raedt / en als alles uytghestaen is / wil sine E. C. doch niet rusten voort dat wy sijn wil heeft. Dit niet exempelen en Attestationen te bewijzen / hoe wel het te doen is / soude nochtans ons te langh vallen / doch wy segghen / en verklaren alle / dat het van aenbegin soo de gemeene Roers ghewoest is / die noch dagelijck continueert / en dit is de conditie en het wesen inden Raet vanden Directeur / die Hoost en President inden Raet is. Laet ons nu oock hoort de andere Raden in 't particulier aensprecken. Den vice Directeur Lubbert van Oncklagen / heeft nu langhen tijt groot miswoegen ghetoont / en op verscheden tyden over heel verscheden saecken tegens

^[a] Stuvelants Regheringe bedroeft de Inwoonders.
^[b] Stuvelant speelt de Advocaet en niet den rechter in het gerecht.
^[c] Stuvelant wil gheen reggen sprecken noch nader be-richt plaets geven.

[a] Dincklage is vol
 Miscontentement
 [b] La Montagne
 derf niet vry spreec
 ken.
 [c] Brian
 Muyson
 verstaet
 onse tael
 niet en
 moet jae
 segghen.
 (d) De
 Commis-
 saris Adriaen Key-
 ser.
 (e) De
 Scheeps
 Capiteyn-
 nen mede
 haer stem
 inden Raet
 en Stuve-
 fant schelt
 haer; voor
 Dieven
 dat sy la-
 ren heen
 gaen.
 [f] Het
 geeft
 quaet ach-
 terdencken
 dat
 den Di-
 recteur so
 veel van
 Paulus
 Lenertsz
 ver-
 draecht.

tegens den Directeur en sijn gestelde Raeden gheprotesteert / maer het is nu
 latelijck naer dat oock eenige andere het hooft boden: van te voozen was hy
 dooz hreese soodanich overrompelt / dat hy teghen den Directeur niet kan-
 sen doyste / maer moeste veel dinghen laten heen gaen en mede doen / (a) daer
 hy hem daer naer verstaert groot weer-wil in te hebben/alsof niet rechtma-
 tich zijn / doch hy sach gheen ander wegghen om rust te hebben / want den
 Directeur seide selfs inden Raet/ hem sijn stimmer te sullen tracteren als Dou-
 ter van Twiller opt ghedaen hadde / soo hy sijn sijn niet volghen wilde / dese
 Man is dan verheert. Laet ons nu verder gaen / Monsieur la Montagne is
 hy tiefs tijden mede Raetgeweest / en was hy beele doen seer verdacht/ heeft
 geen Commissie opt het Vaderlandt/ is dooz den Gzloch mede van sijn
 Lant verdreven/ is oock veel aende Compagnie schuldich / (b) en daerom is
 genootsacht te sijn: doch het is genoeftsam bekent en van hem selfs ge-
 hoort dat het hem niet aen staet/ en weersien daer in heeft/volgt Brian Muy-
 son Lieutenant vande Soldaten/dese man heeft den Directeur en eert hem
 als sijn weldoender / (c) en behalven dat hy seer slecht en onerbaren is in rech-
 ten/soo verstaet hy onse duytsche tael niet/so dat hy gants niet beguaem is de
 langhe schriftelijcke aduysen te wederlegghen / maer wel moet en oock wil
 ja segghen / (d) somtijts wert oock inden Raedt ghebruycht den Commissaris
 Adriaen Keyser/die hier voor Secretaris ghebonen is/dese Man heeft oock
 vande rechten niet veel vergeten/ maer seyt selber dat hy Godts water ober
 Godts Acher gaen laet / dese Man kan dan oock niet seggen / en derf oock
 niet seggen/ want op hem valt selfs soo veel dat het best is dat hy stil zwijcht ;
 (e) de scheeps-Capiteyns hebben mede als ja aen Lant sijn haer stem inden
 Raedt/ gelijck Jelmmer Thomassen/ en Paulus Lenaertsen/ die Equipage-
 meester ghemaecht werde op het eerste arrivement alhier / en altijt mede in-
 den Raedt gheseten heeft / doch noch is hy vry Man / wat hemisse dese
 luyden van recht saecken en Boeren-geschil hebben/ die al haer leven ter Zee
 gebaren/ en by scheeps-werck op gebracht sijn / kan pder verstandighe licht
 afnemen/behalven dat den Directeur haer selfs noch soo schuldich hout/dat-
 se teghens andere niet sprecken duzen / ghelijck opt dese passagie blijcken
 kan aen Quacao/ eer den Directeur R. R. noch opt sach/ alffer discouzen
 waren vanden prijs van Crakis/ seide den Directeur selfs tegens den Predi-
 cant en andere/ Domine Johannes/ ick meende dat ick eerlijcke Schippers
 mede ghebracht hadde / maer ick bevinde dat ick een party dieven mede
 ghebracht hebbe/ ende dit is dese Raets-heeren wel weder gesecht/ doch prin-
 cipael de Equipage-meester/want Capiteyn Jelmmer was altijt meest in Zee/
 maer sy hebben het als ongemercht laten heen gaen / een teycken offe schul-
 dich waren/doghse varenden niet qualijck van / (f) want Paulus Lenaertsen
 heeft maer kleyne gagte / en nochtans beter Woon-huys hier ghetimmeret
 als permandt / hoe dat dit toegaet is te Duytser voor ons / want of schoon
 den Directeur hemisse van dese saken heeft/so zwijcht hy nochtans als Pau-
 lus Lenaertsen begint op te steecken / dat hy anders voor permandt licht
 doet/ en dit geeft hy beele quaet achterdencken. Resteert noch op dese Recht-
 banck op te maecken den Secretaris en Fiscael Hendrick van Dijk/die hier
 voor desen als Daendrager is geweest/den Directeur Stubevant heeft hem 29
 Maenden

(a) maenden uyt de Raets vergaderinge gehouden/om redenen/onder anderen die sijn E. E. adviseerde dat hy niet zwiigen kan / maer ruchtbaer maecten wat daer beslooten werde/ oock dickwits verklaert te wesen een sielt/ schelm/ en dief / en soo boozts/ en dit alles is den Fiscael wel bekent / maer hy durft de rechte wech daer niet tegen in-gaen/ en het is hem ons oordeels oock niet gheraden / want het is een Man gants onberdzaechelijch in woorden en in wercken/ (b) wat sullen wy veel van een Man seggen die het hoofd quelt/ en de Schroef niet vast staet / daer hy machtich r'huys is/ sonderling dat niet sel- den beurt alffer wat Sap in't hout is om te sturten. Komt den Secretaris Cornelis van Cienhoven/ van desen Man soude seer veel kunnen gesecht wor- den / en meer als wy machtich zijn/ doch sullen soo hier soo daer/ om hoort heyt wil wat uyt-grijpen/ (c) de man is boozsichtich/ subtyl/ verstandich/ en scherp- sinnich van Geest/ goede Gaben alse wel ghebruyckt werden/ hy is een hande langste hier in 't Landt geweest/ alle gelegentheden sijn hem seer wel bekent/ so van Christenen als Wilden/ (d) met de Wilde seifs heeft hy gelijck een wilt gheloopt/ met een Cleetgen om/ en een Klot-lapje booz/ ter liefde vande Hoe- ven / daer hy altijt machtich toe gheneghen is gheweest / en soo veel mede te doen gehadt heeft/ dat geen straffe of dreppementen vanden Directeur hem daer af konde drijven/ in het beynsen is hy machtich erbaren/ en geeft oock selfs booz al slapende te bijten/ en die hy meest haet/ de meeste vrientschap uyt- terlijck te betoonen / hy geeft oock peder die hem van doen heeft (daer schier niemandt by van is) goet beschept/ en belooffe te helpen/ en helpt schier nie- mant/ of draept altijt d'eene streect of den anderen daer in/ uytgesondert Heer- Ooms Vrienden/ in sijn woorden en handeling is hy loos/ verkeert/ bedrieche- lijch en leugenachtich / die peder een beloofft / en als het dan op een toe-grij- pen komt/ isser niemant r'huys/ [e] het aenrechten vanden Oorloch wert hem principael/ met noch eenige van sijn vrienden toegheschreven/ dooz sijn valsche Raporten en logens is den Directeur gheinduceert/ en dit gelobe en seggen by de rechtsinnige Wilden en Christenen. Indien nu de stemme der gemeente is/ volgens den Set-regel de stemme Godes is/ [f] so kunnen van dese man schier geen goet met waerheyt seggen/ en geen quaet zwiigen/ het heele Landt roept tegen hem huyl (boozbehoudens de Directeur en de sone) dat hy een Schelm / Woordnaer/ en verrader is / en dat hy uyt het Landt moet/ of dat men geen rust met de wilden hebben sal / den Directeur Stubefant is in het eerste en oock naemaels hier van wel gewaerschout / heeft hem nochtans in dienst gehouden/ en soo veel toegelaten dat alles naer sijn sin gaet/ meer als of hy President was / jae secht oock wel contentement in sijn dienst te heb- ben / doch die steen leyt noch niet/ dat hy anders niet doen en soude / met een veele mislept/ en veel quaets doet/ dat hy anders niet doen en soude / met een woort/ een bypten aerkomende oorzaeck is van sijn berberf/ en des Landts on- lustich/ doch het schijnt dat den Directeur niet sien kan / of wil / want doen van eenige versocht werde / quam het in geen consideratie/ maer men heeft het selve trachten te bewimpelen/ soo soecken te stellen/ dat in het Vaderlandt (daer men de waerheyt by sprecken mach) niemandt hem soude mogen mo- lesseren om de waerheyt te ontdekken / daer sy niet nae trachten/ gestelt heb- vende dan de eysenschappen der Staden/ soo is het licht af te nemen dat het rechte

(a) Den Fiscael 29. Maenden uyt de vergade- ring.

(b) Den Fiscael de wijfte niet.

(c) Den Secretaris is lang in't Lant ge- weelt en seer deur- trapt.

(d) Den Secretaris loopt by de Wilden als een Wilt, nu is hy een recht Machivel- list.

[e] Het aenrech- ten van- den Oor- loch Prin- cipael tot zijnen last.

[f] Men kan van hem geen goet seg- gen of quaet swijghen.

(a) De 9. Mannen werden gekoren, en representeren de geheele Gemeente

(b) Veel Placcaten gemaect. (c) De Proceduren tegen Jochem Piterfs en Molijn mis haechdender seer.

(d) Stuyvesant stelt hem wreet in, en wil de Boeren bruyen.

(e) Molijn met de Galge gedreycht.

(f) Stuyvesant verklaert inden Kercken-Raedt dat hyfe wil doen doden die van sijn Sententie appelleren

rechte Volck by malckanderen was/om de geïmagineerde Souberainiteyt te mainteneren/ ende om de saech in 't geheel een glimp te geben/ [a] soo koosmen neghen Mannen die gheheele Gemeente representeren soude/ ende men gaf Commissie ende Instructie/ dat dese Luyden deden soude bande gheheele Gemeente ghebden wesen/ ghelyck het oock inder daet is/ soo het met des Directeurs sin en meeninghe ober een komt/ want sy representeren de heele Gemeente/ maer valt het anders opt/ soo zyn het Regels/ Woetchenaers/ Rebellen/ en dierghelycke: doch om dit ordentelyck te verstaen/ sal het best wesen alles Journaelsche wyse kortelyck te stellen/ en hoe het hier toe-gegaen heeft gheduerende zyn Regeringhe/ oock hoe die gheene die het Landts beste ghesocht hebben in ongherechtigheyt bejagent zyn.

De eerste aenbromste (want wat onderwegghen ghepasseert is sprecken wy niet van) was als de Paentw/met groote staci en pragt/ de woerden van sijn E. E. hier maer drie jaren blijven wilde/en andere hochmoeden/deden sommige oordelen/ dat het geen Vader wesen soude/het woort men Heer Generael en dierghelycke tijtels waren hier noyt van te hoorzen soo bekent/ (b) het was schier alle dagen te doen met placcaten van verscheyden inhouden te publiceren/ die meest noyt ghepractiseert en al langh weder ghestorven zyn/ uitgefondert den Wijn Rechs/want die gaf profijt.(c) De proceduren vande acht Mannen/voortemelijck tegen Jochem Piterfs Cuyffer/en Cornelis Molijn/vielen mede in het beginsel vooz/en den Directeur toorde hem daer soo eenspdyck in/ dat hy veele van sijn inboort dede Oordelen/ en watter van was/doch weynich tot sijn voordeel/ want pedet sach en merchte klaerlyck/dat den Directeur liefst meer saeur en hulp/ en voozsprack/in zyn Proces hadde/ als zyn partje/ en dat de een Directeur des ander voozsprack was/ghelyck de woerden vanden Directeur Stuyvesant dat selfs mede brachten en in hadden/ als hy seyde/ [d] de Boere - Keerkeis souden in toekomende mijn oock soo trachten te bruyen/ maer ick sal het nu wel soo maecten/ dat sy haer burck in toekomende vol sullen hebben/ en hoe het ghemaect is/ kan de wythomste van het Proces ghetuyghen/ want sy moesten boeten betalen/ werden zwaer ghebarren/ ende op datter niet aen ontbrecken soude/ soo dreythdemen Cornelis Molijn noch [als hy om graei sprack] ter tijdt en wijlen men sien soude/ hoe het in het Vaderlandt met zyn saecken af-lopen soude/ met dese of dierghelycke woerden/ ghelyck Molijn [dat lebendigh mensch zijnde] noch selfs verklaert. [e] Indien ick wiste Molijn/ dat ghy onse Sententie sout dibulgeren/ ofte beoz haer Hoog Mog: brenghen/ ick soude u terstont aenden hooghsten Boom in Pienw - Nederlandt doen ophanghen/ nu dit is soo tusschen hier oogen geschiet/ kan onthent werden/behoort oock niet waer te zyn/ maer wat in waerdigh/ het wert dooz ghelyck-luydende exempelen soodanigh geconfirmeert/ datter niet aen te twyffelen is/ want een tijdt naer haer vertreck in het huys vanden Predicant/ als den Kercken-Raedt aldaer gheseten had/ en op-ghestaen was/ quam het te pas dat eenen Henoldus van Herdenbergh/ de Proceduren van Zeger Cunnis verhaelde/ en hoe hy ober de Sententie als Curateur gheappelleert hadde/ waer op den Directeur (die daer mede als Onderlingh geseten had) het woort nam/ en antwoorde/ [f] men mochte hy mijn tijdt dencken te appel-

appelleren / soo yemant het dede ick soude hem een boet koeter doen maet-
ken / en stuzzen de stukken naer Holland / en laten hem soo appelleren. **O**
breede woorden / wat soude een Souberain meerder konnen doen / en dit
alle wert noch krachtich bevesticht / want naer dat Jochem Pieterz Cuyf-
fer / en Cornelis Molijn / naer het Vaderlant om haer appel te versoeken /
waerom hier weer schryben van haer quam / en de spraeck ging datse in
appel opghenomen waeren / of opghenomen soude worden / soo verklaerde
den Directeur opentlijck verscheyde malen en meenighe repsen / soo wel te-
ghens Inwoonders als Dzeemdelingen / spreekende van Jochem Pieterz
Cuyfer / Cornelis Molijn / [a] al quam en sp oock schoon weder / en broch-
ten ordze vande Staten / sp waren hoese waren / ten sp haere Hog: Mog:
my op onbieden / soo soude ick haer terstont wederom stueren : zyne Ed:
heest oock alrijt ghedisputeert / dat hier te Lande gheen appel viel / of val-
len kon / en dat hy dat ghenoechsaem machtich was te bewijzen / en als
sommighe het niet gheloben wilden / boozementlijck in saecken teghens de
Compagnie / of haer Hoof-Officieren / soo wistmen veel by te brenghen /
dat over al opghesocht was / en epghentlijck ter saecke niet diende / mede
inden eersten als den Directeur kiest hier noch was versocht / den Engelsche
Predikant / alsoo hy lang sonder behoorzijck onderhout gheweest en gedient
hadde / alsoo zyn Landt nu gheconfisqueert was / te moghen vertrecken
nae d' Eplanden of naer Nederlant / maer men gaf hem alrijt quaedt be-
schept / en dzerchde hem dit en dat te sullen doen / [b] eyntelijck het quam daer
toe / dat hy vertrecken mochte / mits ghebende een Compromis onder zyn
handt / dat hy in eenighe plaetsen daer hy aengquam / niet melden of klagen
soude van wat hem by den Directeur kiest of Stuvefant hier in N. Neder-
lant overkomen was / dit verklaert de Maan selfs / de Heer Dinkelaghen
en den Commandeur Loper / die doen mede gheseren hebben / segghen oock
dat het waer is / het is te verwonderen soo het nu de Directeurs naer haer
eyghen conscientie goet maechen / wat datse dan met sulcke briespens doen
willen / en dierghelijcke dinghen zijnder meer ghepassert ; doch seer secre-
telijck / de E. C. Directeur begonde oock in het eerste seer hart te disputeren
teghens de Contrabandis / het welcke inder daet een seer prijselijcke saecke
was / het recht toe ghegaen en daer by gebleven / maer men verbode het an-
dere / en Wilde het selfs doen / en dat wilden de luyden soo niet verstaen /
[c] zyn Ed: seyde en disputeerde opentlijck dat het hem van des Compag-
nies weghen by stont / Kruyt / Loot / en Roers aende Wilde te verkoopen /
en niemant anders dat hy daer resolutie wilde doen trecken / en oock in 't
werck stellen / wat de resolutie belangt is ons onbekent / maer wat de daet
betreft / die is aen peder Inwoonder kennelijck / want den Directeur heeft
dooz sijne Diertaers openbaerlijck aende Wilde doen verhandelen / heeft oock
byze luyden die een a 2 Roers booz haer eygen gebuyck en plaesier mede ge-
bracht hadden afgenomen / en naer zyn eygen wel-gebalen de sommighe be-
taelt / de sommighe oock aende Wilde verkocht / doch dit konde niet maechen /
en had weynich aengangh / het moeste anders komen / [d] en ten dien eynde
gafmen een Coopman Gerrit Vastrick last een kas (datmen weet) mede te
brenghen om gelijck het hiet / de Wilde niet een spaer same hant te onderhou-
den /

[a] Stuve-
fant ver-
acht de
ordre
vande
Staten.

[b] Men
versoect
vande
Engelsen
Predikant
een Com-
promis
dat hy
niet sal
seggen
hoe hy
getra-
cteert is.

[c] Stuve-
fant ver-
koopt
Kruyt en
Loot aen-
de Wilde.
(d) Stuve-
fant
krijcht een
Kas met
Roers.

den / met dese Kas gingh het soo openbaer toe / datter niet een man was
 aende Manarchans / of hy wist het / en men had werck ghemeect het Volck
 te stillen / pder voechden het sijne by / want men sach dat het Schip [gelijck
 wel eertijds andere] niet gebisicert werden / en men presumeerde datter
 booz den Goubernour veel meer Roers / Kruyt en Loot in was / maer ont
 dattet eerste niet wel lichte / datmen daerom de reste stil hielt / doch dit
 mocht soo heen gegaen hebben / maer pder een bemerkte / wat een groote
 deur en aen-leydinghe. Den Directeur soo doende aen alle andere / en den
 Schipper en Koozman gaf / die doch van outs daer van berucht waren / en
 nu ghesecht worden tot een groote partje Roers mede ghebracht te hebben / en
 dit werdt te meer ghelooft / alsoose naer de rechte plaets gaen / en de Re-
 toere diese doen / stom zijnde sprecken / dit haerde soo veel misnoeghen on-
 der de ghemeenen man / en oock onder andere Officieren selfs / dat het niet
 upt te sprecken is / en hadmen het Volck soo wel aen ghepzaet / als weder-
 ghehouden / daer soude wat wonders van ghekomen hebben / daer werdt e
 vocht by - ghevoecht / den Directeur is van alles / en doet alles in't heele
 Landt / want hy heeft van zijn selben verscheyden Winckels / (a) hy is een
 Brouwer / hy heeft Brouwerpen / hy Participeert in Schepen / hy is een
 Koozman / hy is een Handelaer / soo wel van gecorlof de als Contrabande
 Waren / doch den Directeur acht het niet / (b) maer thoonde ordre vande
 Bekintshabbers dat hy het doen mochte / en seyde noch daer by / dat met de
 Walckentier aen hem ten dien eynde supplement van Kruyt en Loot komen
 soude / somma de man die het andere op den hals verbiet / wil het selve soo
 wel bedecht als openbaer doen / en wil tegen de goede Groot-regels / datmen
 zijn exempel niet volgen sal / en indien andere daer in komen te verballen / (dat
 wel in't secreet te veel geschiet /) so wilmen met de luyden naer de Galge /
 dit (c) hebben top gesien in eenen Jacob Keyntges / en Jacob van Schermer-
 horen / die om dese faute ter doot geeycht werden / en men hadde veel moepte
 eermen hem daer van krijgen kan / en doen werdense noch als schelmen ge-
 barmen / met confiscatie van het goet / het Bannissement werde oock door het
 voozlopen van veel goede mannen daer naer weder-roepen / maer het goet
 dat vyz wat veel [alsoose Schotsche Kooz - luyden waren] bleef gheconfis-
 queert. (d) Wy komen hier niet na-laten te verhalen / het weder-waren van
 eenen Joost Cheunisz Backer / alsoo hy aen ons ober dese saecke gheslaecht
 heeft / als ten hoogsten mis handelt zijnde / gelijck hy oock inder daet is / want
 de man weseude een eerlijck Borger van goetd leven / alhier van tamelijcke
 middelen / werden op het seggen van eene Compagnies-Dienaer / (die na het
 seggen vanden Generael en Raedt) de Galgh wel driemael ober verdient
 hadde / vooz wien oock een nieuwe ghemaect werde / doch upt genade vyz
 gingh / gebangen geset / en men socht veel op tegens hem upt alle hoecken / en
 eyndelijck niet bindende dat schijn hadde / lietmen hem naer 13. daghen ghe-
 vanchenis / weder op suffisante borzen upt / soo de Fiscael petwes vout / hy
 soude zijn actie institueren / daer is tot noch toe niet in gedaen / naer dat het
 Jaer en dach geleden was / soo hebben wy als voozspzaecke van die Gemeen-
 te op zijn versoeck / [alsoo zijn borzen hem lastigh vielen] per Cibiel versocht /
 dat de man zijn Proces mocht ghemaect worden / en hy naer meriten ghe-
 straf /

[a] Den
 Directeur
 doet al-
 derhande
 Neeringe.
 (b) Ordre
 vande Be-
 wiatheb-
 beren, om
 Kruyt en
 Roers te
 verkoo-
 pen.
 (c) Proce-
 dueren
 van Jacob
 Keyntgen
 en Jacob
 van
 Scherm-
 hoorn.
 (d) De
 Proce-
 dueren van
 Joost
 Teunisz
 Backer.

straf/ soo hy schult hadde/ soo niet/ dat hy mocht geabsolbeert worden. Doch daer was niet gewonnen/want men gaf ons smadighe woorden/ en men liet dooz den Jisrael al uyt rabbellen wat booz den mont quam / en den man ismen hatigh over al tegen/ en schelt hem booz alle leelijck gedroech uyt / verfoecht hy pets/ al is het billick/ soo krijcht hy quade en toornige scheld-woozden/ neemt zijn requeste niet aen/ en wepgerit hem recht/ dese dinghen gheben groot mis-noegen/en baren gedachten tot bertreck/ (a) met enen Pieter vander Linden is het beter toe-gegaen/ maer hy sat niet gebanghen / doch daer zijnder veel/ want de meest zijn ontstelt/ en souden sprecken soose doozsten/ nu de Compagnie selfs niet den verboden handel booz gaet / oorzelen de luyden dat sy het oock sonder soude doen / konnen sy het sonder schade doen/ en dit veroozsaecht sulcken sluycken en frauderen/ dat het onghelooffelijck is/ het lijcht niet dit Jaer by het noch placht/ [b] het publiceren van een Placcaet/ dat die schuldigh waren/ of Cuiel of Crimineel in Nieu-Engelant hier by geley en protecie hebben soude/ heeft oock de gemoederen der Engelschen seer verbittert/ en werde by peder geoordeelt te zijn van quade consequentie / het veroozsaecht oock groote misnoegen onder de Inwoonders/ (c) dat de Heer Stuyvesant soo veerdigh tot het confisqueren is / daer komt schier niet een Schip ontrent/ of in/ soo het vande byjenden niet is/ of het dunckt hem pyns/ daer sullen (hoewel daer wepnich van komt) noch groote pretentie deses aengaende gemaecht werden/ haer saecken willen wy niet disputeren / maer het confisqueren in N. Nederlandt/ heeft sulcken grooten roep/ dat niemandt (van die wat inde oogh staet) vertrouut zijn goet te degen secker te wesen/ het waer noch goet / soo den roep hier van in het Vant alleenigh was / maer hy heeft hem nu al versprept by de Nabuerige Engelsche / soo wel Zuid als Noordwaerts/ oock inde West-Indien en Caribi Eylanden/ daer is aionnie sulcken quaden roep/ dat niet een Schip daer van daen hier derst komen/ goede ende geloof waerdige luyden/ die daer van daen ober Baston hier komen/ ende andere hier van daen op Baston handelende / affireren dat hier uyt dese Eylanden alle Jaers meer als 25. Schepen komen soude/ (d) waer het niet/ datse booz de Confiscatie vreesde/ dit is alleenigh van dese plaetse/ en de saent daer van blicht ober al/ en haert gelijcke vrees / soo dat dese Ghere het welbaren van N. Nederlandt seer schadelijck is/ de Pegotte diberteert / en luyden misnoedigh maecht/ want andere plaetsen leggen soo wel niet ahelegen als dese/ en hebben meerder Scheep-Vaert/ alle vaste Inwoonders / soo wel Koopman/ Bozger en Boer/ Planter/ Arbeys-man / als Dienst-knecht/ lijden hier groote schade dooz/ (e) want was haer abundantie Scheep-Vaert/ alle dinghen souden beter koop werden/ en de noodwendicheden souden machelijck zijn te bekomen/ als nu/ het sy Goet ofte Waren/ die de luyden selfs dooz Godes Zegen uyt de gront bekomen/ of andersints aen-teelen/ souden beter/ en niet meer avante te vertieren zijn/ de luyden en bygheden geben Peringh/ Nieu-Engelant is een klare ereimpel/ dat dese practijcque seer doet flozieren/ en Virginia printpael / alle schulden en pretensien / die van den Directeur liefst naergelaten zijn/ meest bestaende onder arme en gebrekelijcke luyden/ die niet en hadde / en haer wel-baren booz den Oozloch verteert was / booz dien sy hare Hupsinge/ Vanden en Beesten/ en andere gelegenheden verlaten

(a) Proce-
dueren o-
ver Pieter
vander
Linden.

(b) Plac-
caet van
vry geley
aende
quaer-
doenders.

(c) Den
Directeur
confis-
queert
seer geer-
ne.

(d) Den
roep van
het con-
fisqueren
doet veel
quaer, en
verkeert
de Nego-
tie.

(e) Abon-
dantie van
Scheep-
Vaert,
maeckt
goeden
koop.

[a] Den
Directeur
eyscht de
schulden
oock, die
inde Oor-
loghe ghe-
maeck
sijn, ende
wil gheen
deuchde-
lijke
schulden
weder ac-
cepteren.

(b) Gheen
kleyne
suspitie
van ordre
tot den
Krijch.
[c] De Ne-
gonie wert
feer be-
suaert, en-
de dit
moet van-
den ghe-
meenen
man be-
taelt wor-
den.

worcken / worden nu inghebruyert / en als de luyden voor-gheben / datse
niet machtigh zijn te betalen / datse het hare door den Oorlogh verlooren
hebben / dat mijn Heer sal doch ghelieven patientie te hebben / soo stoot men-
se voor het hooft / en treckt daer Resolutie op / die oock de facto in't werck
ghestelt werdt / dat die des Compagnies schulden niet voldoen / haer In-
terest sullen betalen / [a] maer ghesien de schulden / in / en door den Oor-
logh ghemaect zijn / en de luyden niet machtigh zijn / noch de Hoofstom-
noch Interest te betalen / wederom de deuchdelijcke schulden / die den Di-
recteur Kiest van Compagnies weghen naer-ghelaten heeft / het sy dan
dattet bestaet in verdient Maent-gelt / geleverde Oranen / ofte eenighe an-
dere wettelijcke bewesene schulden / die wil den Directeur niet betalen / en
als wy hier teghen sprecken / als zijnde een seltsame saeck / dan grautmen /
en wil het so hebben / wy hebben by Requesten en Remonstrantien eventuel so
veel gedaen / dattet inzonderen bande schulden voor een tijdt gestaecht werdt.

Behalven dit soo wert het Land bande Compagnie beswaert / en sooda-
nich belast / ende onderghehouden / dat de Inwoonders niet machtich zijn /
nebens haer naburen van Virgine of Nieu Engeland te verschijnen / ofte
verwes ter hant te nemen / het schijnt ende voor soo veel ons bekent is / alle
Inwoonders in Nieu Nederlandt opgheben / dat de Belwinthebbers gants
geen acht of regardt op N. Nederlandt nemen / dan alser wat t ontfangen is /
het welck nochtans maect dat sy te minder ontfanghen / den hoogen Oor-
lochs-noot / daermen hier in is geweest / kan klaerlyck betuygen / dat de Be-
winthebbers doen niet gheacht hebben / of N. Nederlandt souck of dreef /
want doemen aen haer in sulcken extremitet om hulp en bystant versoecht /
dat sy nochtans eerens en belosten halven onversoecht schuldich was / volgens
de exemptien / soo heeftse noyt verlies die saengende byder hant ghenomen /
tot haren kosten / wy laeten kosten staen / sy heeft noyt eenige goede ordze of
reglement daer ober doen stellen / hoewel nochtans ten overvloede van haere
Hog: Mog: sulcx gheordonneert en gherecommandeert was / sy hebben oock
niet eens laten ondersoeken de reden en rechte oorzaecke vanden Oorlogh / of
ghetracht die gheerne te straffen / die de selbe lichaerdich begonnen had / (b)
waer upt gheen kleyne suspitie ghenomen kan worden / van haer ordze daer
toe / of ten minsten het staet vast / dat haer Officieren meer naer gunste en
brientchap als Meriten verkozen werden / het welck haer saecken niet te
beter doet gaen / doch dit is meest de Participanten schade en nadeel / heele
vande reste buyten twijffel weten haer insichten wel / in Somma van in hare
proteyien die sy het Landt schuldich zijn / komen sy verre te kort / want het
lijchter niet nae / de lasten nochtans weten sy wel te beswaren / (c) want daer sy
in de exemptien beloven / niet boven 5 per Cento te gaen / soo nemen sy nu 16.
men seyt het scheek veel / dat de helft scheekt / maer dit komter niet by / de
uyt-bluchten en tegenwerpselen die van haer by ghebracht werden / als
van Coopluyp-goederen / sluycken / en veel andere / die den tijt haer gheleert
heeft / om haer doen een schijn te geven / zijn van geender waerden / en niet te
gelijctich / want dat isser efter niet in te werlegen / maer te lang / in mid-
dels wy sullen altyt bereyt zijn / soo de noot sulcx bereyscht / dese en ontallijcke
zwaricheden sijnder meer / die wy niet machtich zijn upt te drucken / nochtans

tot schade/nadeel/en ruymte van't Landt streckende/ als dan de Inwoonders ofte wy by den Directeur ofte andere Compagnies Officieren können en verhalen het floreren onser Nabueren/klagende onsen desolaten ende Bouvalligen stant/so krygen wy een ander antwoord van haer/ als dat sy het wel sien en-bemercken/ nochtans niet remedieren konden/ want sy des Compagnies ordze volchden/en volgen moeten/en so wy wat te seggen hebben/ [a] dat wy haere Meesters de Bewinthebberen of hare Hog: Mog: besoecken moeten/ het welck wy oock ghesoerdeelt hebben inder daer en waerheyt soo te wesen/ het is nu al langh over het jaer gheleden/ dat de gemeene Mannen besloten ende raetsaem oordeelde/ een besendinghe aen haer Hog: Mog: te doen. De Directeur prees het/ ende stont het niet alleen toe/ maer dreef het oock ernstelijck/ het was seer sterck inde Molen/ (b) soo datmen oock alrede van een persoon sprack die gaen soude/ maer eventuel daer quam niet af/ redenen was dese: doemen beginnen soude begeerden/ den Directeur datmen gaen soude communicatie naer zijn welgheballen/ ende hier verstonde sommige niet toe die het merchten/ ende verhalven viel het in slaep/ behalven noch dat de Engelsche/ daermen sich mede op gesteunt hadde/ ende onder dese saecke als Ledematen getrocken werden/ daer wyt schepden ter tijt ende wijlen toe/ dat de noot hooger begon te dringhen/ ende de negge Mannen des jaers daer naer veranderd werden/ (c) als waanneer de Heer Stubesaent daer weder hart op aendong/en verklaerde aende Compagnie alrede daer over geschreben te hebben/ van dat soodanighe luden komen souden. Naer de verkiezing dan ghedaen was/ eer oock de meulde aenkomers noch beëdicht waren/ soo wert met woorden of mondeling vast gestelt en gestaten / men soude niet de besending boort gaen/ hoet oock ginge / het stont wat langhe eer den Eedt vernieuwt wert/ weghens eenighe Ampliatie over de Commissie/ die eyndelijck gegheven/ ende ten protocolle gestelt en getepckent wert/maer een autentijque afschrijft hebben wy daer noyt van konnen bekomen/ hoewel den Directeur ons die dichtwils belooft heeft/ ende wyder dichtmaels om geweest zijn.

Om datmen dan lang te vergeefs op de Compagnie / (die van tijt tot tijt beterschap beloofde/ doch erger toefschichte) ghebracht hadden/ [d] wert by de ghemene Mannen vaste resolutie getrocken/ eenighe personen te senden/het sy den Directeur aendienden/ ende versochten ten dien eynde met de Gemeente te mogen sprecken/ [e] doch haer voorlagen werden niet wel opgenomen/ ende sy kregen op haer schriftelijcke Requeste/ een seer langh appostil/als datmen communicatie gaen/ en den Directeur zijn ordze volghen moeste/ niet veel andere dingen / die gants niet ons voornemen niet accorde ren/en ons crachtens onpracticabel waren / om verschepden redenen die wy schriftelijck gestelt hebben/ docht ons niet raetsaem communicatie te gaen/ doch wy presenteerden zijn Ed: hy soude ons laten gaen/ wy souden niet in't Vaderlant senden/ of hy soude daer Coppe van hebben/ kan hy sich dan verantwoorden/het was ons lief/maer zijn ordze in desen te sullen volgen/ docht ons in geen reden ghepleest te zijn / maer directelijck te stryden teghens het welbaren van't Landt / wy hadden oock nergheens belooft of toegheseyt/ en waren niet Eede verbonden / den Welstant van het Landt te soecken/ ghelijck wy naer onse beste kennis altijd gesint zijn geweest.

(a) Den Directeur seydt, wy moeten haer Ho: Mog: of de Bewinthebbers sprecken, willen wy wat verfoecken.

(b) De resolutie tot besendinge vanden Directeur gepresen.

(c) Stuyvesant vermeent het, dat de besendinghe moet voortgaen.

(d) Vaste resolutie tot de besendinghe aen haer Hoog Mog:

(e) De Gemeens Mannen mogen de Gemeente niet spreken.

[a] Apo-
stille van
den Direc-
teur.

[b] Den
Directeur
is seer te
onvreden,
datmen
sijn sin niet
en wil
volghen.

[c] Men
tracht
door veel
en ver-
scheyde
middelen
het Colle-
gie te
diverteren

[d] Vande
Kladde.

[e] De
Kladde
genomen,
en vander
Donck in
Gijfeling.

(a) In dit voornemende Hypostil (indien wy anders wel lesen konnen) staet/
dat wy vernemen sullen wat consent de Gemeente tot dit werck draghen sal
willen / en waer de kosten van daen komen sullen / doch den Directeur leyt
het anders uyt / als wy het verstaen hebben / nu soo wasset dat zijn Ed :
niet wilde de Gemeente vergaderen / wat wy daer om deden / en oock niet
wilden dat wy het doen souden / soo ginghen wy dan henen / en spraccken
de Gemeenten van Hays tot Hays aen / van dese tijt af ontzanden den
Generael in toezen / en is noyt weder (soo wy oordeelen konnen) ernstelijck
bedaert ghetweest / hoewel wy niet anders wisten / of hadden zijn ordze hier
in gheboelicht / [b] niet te min het werck opgenomen / dat de neghen Mannen
niet communicative of zijn ordze in alles pertinent volghen souden willen / en
dat verwechten een bitteren en onberouwelijcken haet in hem / tegens haer
alle doch / principael teghen de gheene die hy daer de voornaemste voersaecke
van presumerden / en hoewel dese personen zijn goede en dierbare vrienden
altijt ghetweest waren / ende hy oock noch hoort te boozen gheertimeert had-
de / hoorde eerlijckste / bequaemste / verstandichste / en Godtsalichste van
het Landt / nochtans soo ras sy des Generaels sin niet volghde / waren sy
dit en dat / sommighe Wiegels / Leugenaers / Rebellen / Woekenaers /
Wtspuffers / met een woort / sy waren schier te slim om te hanghen / te
boozen hadmen niet ghetwelt aenghepreest / om de besendinghe te spoeden /
ende nu was het noch ses maenden tijds ghenoech / ende men konde al wat-
men doen soude en nodigh was / wel op een Vel Papier stellen / met strop-
de oock veel gheruchten onder het Volck / (c) ende men trachte doen princ-
pael door de Engelsche / het Collegie vande neghen mannen te niet te doen /
doch als dese bedriechelijcke subtylheden ontdeckt werden / ende men begon
te mercken / dat dit werck vruchteloos soude wesen / soo begonmen [om
dibersic te maechen] met alle beele personele actien teghens sommighe op te
soecken / diemen presumeerde dat de Belhamers waren. Dese beschuldich-
de men / dan lietse door den Jsrael ende andere ghesubbozoneerde herbol-
ghen / en maechtense uyt / als of het de slimste fielten van het Landt
ghetweest waren / daerse nochtans hoorts te boozen de beste luyden en lieffte
kinders bekent ghetweest waren / hier toe nu presenteerden sich rene ghele-
gentheydt / die den Directeur soo lief was / immers soo hy selfs seyde / als
zijn eyghen leven / metten eersten aenbanck van het Jaer 1649. soo saghen
en bemerkten wy klaerlijck / dat wy niet alleen veel te doen souden hebben /
wegghen de besendinghe / ende datmen zwaerlijck daer toe gheraecken
soude / [d] verhalben oordeelden nodigh een continuele aenterkeninge te hou-
den / om een behoorlijck Journael met gheleghentheydt daer uyt te furne-
ren. Dese last werdt ghegheven aen eenen Bedriaen vander Donck / uyt
de resolutie / daer van ter selver tijdt was desen vander Donck gelogert /
ten Hays van eerren Michiel Jansz in een Kamer. [e] Den Generael op een
secker tijdt als vander Donck uyt was / lichten met eyghen handen dit
Kladde-Schrijft / setten vander Donck daechs daer aen in Gijfeling /
vergaderden den Breden-Kraet / accuscerden hem begaen te hebben Crimen
Laesie Majestatis, en nam de sarch soo hoorch / datter gantsch gheen stellen
aen en was / of de besendinghe moste Communicative gheschieden / en dan
was

was het noch te maechen / anders het Journael / soo noemde mijn Heer
 het Klad-schrijft / daer het Journael uyt gheschikt soude werden / was actie
 ghenoch / want seyde mijn Heer / daer waren groote Calumnien teghen
 haer Hog: Mog: in / ende als wy het excuseren wilden / ende kladde ver-
 sichten om te reformeren / alsoo den schrijver daer niet vast op staen wilde /
 maer seyde wel te hemmen daer in gheabuseert wesen / door haesticheyt ende
 dieghelijcke / alsoo hy veel te doen hadde / ende het meeste niet herlesen / soo
 noemden ons Request een Klad-gheschrijft / dat gheen antwoorde waer-
 dich was / ende den schrijver daer van wilden straffen / ander ten exem-
 pel / [a] in somma wy konden het niet maechen / of het was altijd quatijck /
 hy verhoede aen vander Donck de Raets vergaderinghe en soek de onse / en
 dede ons gherechtelijck de weete / nochtans wilhe hem van zijn Eedt niet
 ontslaen / ende om den behoorzijcken wech van betwijf af te snijden / so maect
 ten een placcaet / en verbiet dat gheen ghetupghemisse of andere acten vali-
 deren sullen / als die by den Secretaris gheschreben zijn / die doch niemant
 voort helpt / en weder klaecht niet voort te konnen komen / dit selfe heeft
 den Directeur kiest oock ghedaen / [b] doen hy vreesde dat teghens hem At-
 testatie beletst soude werden / ende soo is haer practijcque doorgaens alles
 te doen wats bedencken konnen / om haer practijcquen staende te houden /
 [c] de geene die het haer Ampt mede brocht / haer selven niet Land-saecten te
 benoepen / ende dat dede / waren wel / so hy het naer des Generaels appetijt
 ende wel gheballen deden / soo niet / heefstiense verbolcht en doen verbol-
 ghen / ghehanghen ghestelt / met Soldaten bewaert / darsen niemant sprec-
 ken mochten / in Coorn uytghescheiden voer alle slim ghedroch / gedreacht
 dit en dat te leeren / en al ghedaen en versiert teghens haer / dat hy heeft
 weten te versieren en op te rapen / wy konnen hier niet lang in zijn / maer
 refereren ons aen het Journael daer van ghehouden / ende het schrijven dat
 den Directeur selfs doen sal / [d] uyt het voorgaende verhael sullen haer Hog:
 Mog: en sooder eenighe andere Liefhebbers het sien / wel konnen afluemen /
 wat werck en last wy op de schouwers ghehad hebben / dat wy wel gaerne
 ghemist souden hebben / maer waer het niet gheweest ter liefden van het
 Landt / ende der waerheyt / die voer soo veel ons bekent is / lang begr-
 ven heeft gheleghen / de swaricheyt en moepte / die eventwel gheen additie
 behoest / verdriet / ofte sal ons soo niet verdrieten / als ons wel verdriet den
 droevighen toestand van Nieu-Nederlant / dat nu leyt om den uyttersten
 snack te ghehen / maer wy hopen en vertrouwen / dat ons verdriet / en lijden
 der Inwoonders en Lants-Lyden / in haer Hog: Mog: sal verwoecken een
 mede-lijden / om Nieu-Nederlant te verblijden.

In wat manieren Nieu-Nederlant soude geredresseert worden.

Alhoewel wy verseeckert zijn / ende wel weten / dat ten aensien het redresseren van Landen / wy maec kinderen / ende haer Hog: Mog: ten vollen ervaren zijn / soo bidden wy nochtans datmen ons ober het hooft sie / en verexcuseren / als wy pttweg naer ons kleyn verstant daer van aentepkenen / behalven het gheene dat wy in ons request aen haer Hog: Mog: als noot / dienst versocht hebben.

Ons erachtens / soo sal dit Landt onder de Regieringhe van de E. E. Compagnie noeyt bloepen / maec het sal in zijn selven vergaen / ende doot loopen / sonder dat de E. E. Compagnie daer dooz verbeteret sal werden of wesen / dies soude vooz haer ende vooz het Lant beter ende proffijtelijcx wesen / dat sy haer daer van ontsloeghen / ende haer restant transporteerde.

In 't particulier te spreken / daer behoorde sorghe ghebdraghen te werden vooz ghemeene / soo wel Kerckelijche als Boerelijche goederen / die inde beginselen qualijck kornen ghemist ofte verspaert worden / het staet in twijffel of den Kercken-dienst niet sal moeten stilstaen / dooz het vertreckt vanden Predikant / en het onvermogen der Compagnie: daer behoorde oock een ghemeene school te wesen / versien ten minsten met twee goede Meesters / op dat vooz alle in een soo woest Landt / daer veel onghekonden volck is / de jucht wel onderwesen / ende opghebracht werde / niet alleen in lesen / in schryven / maec oock in kennisse in de bresse des Heeren / nu gaet het met het school houden soo wat heen / dres of geen doet het nae zijn welgeballen / so lange 't hem goet dunckt / daer soude oock een Out-man-hups / Wees-hups ende diergelijche behooren te wesen / den Predikant die nu thuis komt / soude daer van oock wel naerder verklaringe kornen doen : het Lant moeste oock met godsalige / eerlijche ende verstandige regenten versien worden / die niet seer behoestich / ofte immers niet te begeerlijck zijn / een begeerlijck Opper-hooft maect arme Onderdanen / ende maniere gelijck het nu geregeert wert / valt het Lant swaer / ende niet verdraehelijck / want niemant is langer ongemolesteert of het sijne seecker als den Directeur ghelieft / die tot Confiscatie gemeenlijck wel ghesint zijn / en al doer men schoon wel / en geeft den Heer het zijn / so dient men (wilmen rust hebben) de selve alijt noch te belieben / op een goede Regieringhe soude wel goede populatie volghen / gelijck wy dat nae onse kennisse / in ons request vertoon hebben / en hoewel wy passagie te gheben / ende equipagie van Schepen / (soo den noot dat bereyscht /) met den eersten kostelijck soude vallen / soo soude het nochtans [alsmen op de Consequentie siet] wytermaten wel bekeet wesen / soo der Boeren ende Boeren-knechts / nitsgaders : andere behoestighe luden vooz in 't Lant ghebracht werden / met het weynich datse sy haer hebben / ghelijck oock het Vaderlant sulcke luden ghenoech te missen heeft / wy hopen het soude dan wel gaen / vooz nementlijck als men de Moeder van de populatie / die wy achten te wesen goeden

goede prebylegien/ en exemptien/ die d' Inwoonders konde animeren/ de navigatie en goede negotie trecken/ en weder een neffens des Lants play-
 fantheit/ ghelegentheyt/ gesontheit/ en vruchtbaerheyt/ herwaerts lo-
 ken/ indien men by het alreede gheselde Limijtschepdinghe/ inde protecie
 boechde/ naer menschen Gozdeel/ het soude van met Godes hulpe alles
 wel gaen/ en N. Nederlant soude in weynighe jaeren een vrabe plaetse kon-
 nen woesen/ oock dienst aende Nederlantischen Staet doen konnen/ ende de
 uptghelcpe onkosten wel weder rijckelijck betalen/ en zijn weldoenders be-
 dancken.

Hooch Maghende Heeren: Wy hebben de bymoedicheydt ghenomen
 dese Remonstrantie te schrijven/ ende de saecke alsoo booz te stellen/ Ighelijck
 wy ghedaen hebben/ ter lief de vande waerheyt/ ende dat wy ons Eedt
 ende Conscientie halven/ daer in verbonden bevonden/ het is wel soo/ dat
 wy alle te ghelijck ofte by malkanderen den gheheelen Ceneur op alle parti-
 culariteyten niet ghesien/ ghehoort/ ofte ontmoet zijn/ nochtans isser niet
 in/ of het is eenighe onder ons wel bekent/ waer ende waerachtich te we-
 sen/ het meeste weten wy alle wel waer te woesen/ wy hoopen dat hare Hoog
 Mog: onse by-posticheydt sullen excuseren/ en onse sechticheydt in sijn/
 schrijven/ en ozde ten besten houden. Eyndighende/ bevelen wy haer Hoog
 Mog: hare personen raet-slagghen en booznemen met den haren/ r'huys en
 buyten/ midtsghaders: alle Lief-hebbers van Nieuw-Nederlant/ inde
 ghenadighe bestieringhe en bewaringhe des Alderhoochsten/ die wy bidden
 haer Hoog Mog: vercleenen eeuwighe en tijdelijcke welbaert/ A M C R.

Actum desen 28 July in Nieu-Nederlant, was onderteyckent
*Adriaen vander Donck, Augustijn Hermansz, Arnoldus van
 Hardenberch, Jacob van Couwenhoven, Oloff Stevensz,* (daer
 by stont) onder protest gehouden te teyckenen, over de Re-
 geringe vanden Heer Kieft, *Michiel Ianssen, Thomas Hal,
 Elbert Elbersz, Govert Lokermans, Henarick Hendricksz Kip
 ende Ian Everts-bout,* onder stont, naer Collatie jeghens
 d' originale Remonstrantie in date, ende onderteyckent
 als boven, is dese daer mede bevonden t'accorderen in
 's Graven-haghe den xiiij. October 1649. by my, ende
 was onderteyckent *D. V. Schelluynen Notaris Publijcq.*

F I N I S.

